

GLASNIK

SEPTEMBER 1988, ŠTEVILKA 9, LETO XXII

IMP Glasnik izdaja Delavski svet sozda IMP – Industrijska montažna podjetja v 7.200 izvodih. Uredništvo: Ljubljana, Likoarjeva 6, telefon (061) 314-562. Glavni in odgovorni urednik je Janez Votek. Člani odbora za obveščanje IMP so: Bojan Germovšek, Mojca Ipavec, Dragica Janežič, Dušan Jovanovič, Nevenka Kavkler, Lijana Kokotec, Biserka Lazar, Marija Leskova, Anton Maček, Lidija Močilnikar, Izток Munih (predsednik), Joži Pipp, Marija Servatzy, Franc Šeruga, Štefan Šeruga, Primož Zupančič, Marjan Žnidaršič. Tiska Tiskarna Ljudske pravice v Ljubljani. Nenaročenih rokopisov in fotografij ne vračamo. Po mnenju sekretariata za informacije IS SRŠ št. 421-1-72 z dne 26. 9. 1974 je IMP Glasnik oproščen temeljnega davka od prometa proizvodov.

Poslovanje

Na robu rentabilnega poslovanja

Poslovni rezultati 1-6/88

IMP je v prvi polovici letošnjega leta posloval v razmerah izrazite recesije na domačem trgu. Po relativno ugodnih gibanjih v letu 1986 se je v lanskem letu začelo realno upadanje investicij, ki se nadaljuje tudi vse letošnje leto. Tako je bil obseg gospodarskih investicij v obdobju januar-april realno za 15 odstotkov, negospodarskih pa za 10 odstotkov pod lanskoletnim nivojem. Glede na to, da je prek 90 odstotkov naše dejavnosti povezane z zadovoljevanjem potreb investitorjev, torej z investicijskim povpraševanjem, je jasno, da so se razmere na prodajnem trgu za nas bistveno poslabšale. Prve tri mesece nas je pritiskalo breme nepopolno zasadenih zmogljivosti, zlasti v montažni dejavnosti in proizvodnji opreme za klimatizacijo, v naslednjih mesecih pa se je obseg naročil začel normalizirati, vendar je pridobivanje posla glede na močno povečano konkurenco potekalo za nas pod neugodnejšimi prodajnimi pogoji.

Doseženi obseg prodaje pomeni realno zmanjšanje za 17 odstotkov v primerjavi z realizacijo v istem obdobju lanskega leta, po nekaterih drugih metodah ocenjevanja pa so rezultati še slabši. Zmanjšanje obsega proizvodnje in prodaje pa ne moremo pripisati zgolj zunanjim okoliščinam, saj je upad obsega v IMP očitno intenzivnejši kot sicer v gospodarstvu oz. v gospodarskih vejah, kamor se s svojo dejavnostjo uvrščamo. Velik delež pri naši neuspešnosti imajo notranje slabosti, ki jih ne odpravljamo, pač pa se z leti celo poglabljajo.

Eden od problemov je še vedno premajhna pozornost, ki jo posvečamo kadrom v prodajnih službah in zagotovitvi pogojev za njihovo učinkovito delo. Narava večjega dela naše dejavnosti je taka, da je potencialnemu kupcu potrebno pomagati kupiti, torej nuditi svetovanje in idejne rešitve, projektno podporo ter zagotavljati celoviti poprodajni servis. Stalni stiki s kupcem in občutljivost za njegove želje in probleme so temelj uspeha. Sistematična raziskava in obdelava prodajnih možnosti, stalno izobraževanje lastnega prodajnega kadra, posrednikov v prodaji in končnih kupcev, visok nivo komercialno tehnične in propagandne dokumentacije, skupaj z ustreznim sistemom motiviranja in vodenja v trženju, so še vedno bolj nerealizirane zahteve v planskih dokumentih kot pa praksa. Koncept marketinga, kot filozofije obnašanja znotraj vseh poslovnih funkcij, si žal v IMP ni našel domovinske pravice. Zato je naš poslovni razgled dostikrat omejen zgolj na trg, kjer smo tako rekoč »doma«, ne vidimo oz. ne upamo pa preizkusiti atraktivnih priložnosti, ki se nam ponujajo na sorodnih trgih. To »zihraštvo« je med drugim eden pomembnih razlogov, da nismo

napravili večjih korakov v nekatere procesne industrije, čeprav smo si to začrtali z našimi plani. Samo na energetiki in energetskih inštalacijah IMP v danih pogojih ne more realizirati rasti proizvodnje.

Za zagotovitev rasti v pogojih ekonomske krize pa seveda ni dovolj samo spoznanje tržnih možnosti. Za njihovo realizacijo je potrebno predvsem iz organizacije angažirati kader in kapital ter oboje v novi organizacijski tvorbi, ki motivira podjetnost, ciljno usmeriti. Fleksibilnost produkcijskih tvorcev pa je v IMP premajhna in jih je skorajda nemogoče zaposliti izven ozkega proizvodnega plota. Podjetnost je znotraj birokratiziranih struktur vodenja zatrt, motivacije za delo ni. Zato ni slučajno, da nam manjše in prilagodljive organizacije, brez zacementirane in hierarhično organizirane delitve dela, pred nosom odvezemajo privlačne posle.

Zmanjševanje obsega dela je vplivalo tudi na padec produktivnosti in nadaljnjo rast indirektnih stroškov na proizvodno uro, kar draži proizvodnjo in dela naše izdelke na trgu vse manj konkurenčne. Tako še naprej raste delež režijskih delavcev v skupnem številu zaposlenih, povečuje se število izgubljenih proizvodnih ur zaradi pravih ali lažnih boleznih, zastojev pri delu ter rednih in izrednih dopustov. V nekatere sredinah, zlasti tam, kjer že dalj časa poslujejo z motnjami, opažamo čedalje večjo delovno in tehnološko nedisciplino, ki z izjemo dezorganizacijskih stroškov povzroča zato tudi slabo kvaliteto izdelkov in upadanje prodaje. V razmerah, ko primanjkuje dela, zaposlenosti pa (kot je pri nas tipično) ni mogoče ustrezno zmanjšati, pa se odpira t.i. začarani krog neuspeha: slabi poslovni rezultati – slabi dohodki – odhajanje najboljših kadrov

	1-6/88	odstotek letnega plana	indeks 88/87
FAKTURIRANA REALIZACIJA	157.4	42	206
CELOTNI PRIHODEK	161.6	42	201
DOHODEK	62.7	43	213
OBVEZNOSTI IZ DOHODKA	16.4	43	189
OSEBNI DOHODKI	39.8	44	284
SKUPNA PORABA	1.7	41	142
AKUMULACIJA-BRUTO	5.4	37	99
AKUMULACIJA-NETO	1.1	14	33
IZGUBA	0.8	—	—
ZALOGE-POVPREČNE	35.8	81	155
ZAPOSLENI-POV. ŠTEV.	8165	98	98

– še slabši rezultati – itd.

Glavne rezultate polletnega poslovanja bomo prikazali v naslednji tabeli (vse vrednosti so v milijardah din):

Celotni prihodek je narasel manj kot fakturirana realizacija. Vzrok za to je poslabšanje plačevanja kot posledica splošne nelikvidnosti kupcev, pa tudi naša manjša uspešnost v izterjavi. Neplačana realizacija je tako dosegla 14.5 milijarde dinarjev in predstavlja skoraj 9 odstotkov celotne prodaje.

Porabljena sredstva so se povečala samo za 95 odstotkov glede na leto 1987 in so v strukturi prihodka dosegla 61 odstotkov. V povprečju prvega polletja ni bilo izrazitega razkoraka med rasto nabavnih in prodajnih cen, zato so se ukrepi racionalizacije pri gospodarjenju z reprodukcijskimi materialnimi izkazali v ugodnejših kazalcih ekonomičnosti. Svoje so k manjši rasti materialnih stroškov prispevali tudi ohlapnejši predpisi o revalorizaciji, ki so organizacijam omogočili poiskati zanj najugodnejše obračunske rešitve. Analize tudi kažejo, da so nekatere delovne organizacije prikazale tak obseg zalog nedokončane proizvodnje, ki ga z vidika dejanskih poslovnih dogodkov ni mogoče opravičiti, s tem pa obstaja možnost, da so tam materialni stroški ocenjeni preniško. Amortizacija osnovnih sredstev je sicer visoko porasla, vendar je glede na relativno nizke koeficiente revalorizacije (zmrznitev cen do 15. 5.) v prvem polletju še vedno podcenjena.

Ustvarjeni dohodek kot okvir za osebnost, družbeno in investicijsko porabo je za 113 odstotkov večji kot leto poprej. Iz tabele je razvidno, da tako dohodek, kot kategorije njegove delitve ne »lovijo« inflacije. Edina izjema so osebni dohodki zaposlenih, kjer pa je prišlo do sprememb v sistemu obračuna prispevkov za družbene dejavnosti. Neupoštevajo te spremembe bi bil indeks povečanja osebnih dohodkov v IMP 231, kar je pod nivojem rasti cen življenjskih potrebščin.

Nasprotno pa ugotavljamo, da so obveznosti do družbe (tiste iz dohodka in tiste iz osebnih dohodkov obravnavamo skupaj) porasle ne le hitreje od dohodka, pač pa tudi mnogo hitreje od stopnje inflacije, kar postavlja na laž za gotovila države o razbremenitvi pešajočega gospodarstva pretirane davčnega bremena. Povečanje teh obremenitev v letu 1988 pomeni za vsakega delavca v IMP v prvi polovici leta eno plačo manj.

Dejstvo, da IMP v prvi polovici leta praktično ni ustvaril nobene neto akumulacije (po odbitku izgub) je znak, da smo se kot sistem znašli na robu rentabilnega poslovanja, in da obstaja resna nevarnost, da do konca leta zdrsnemo čez ta rob. Samotlačba, da so druga podjetja v še težjem položaju, je neproduktivna v iskanju novih poti in rešitev, ki so nujne za povratek v normalno akumulativno in rentabilno poslovanje.

Ena svetlejših točk letošnjega gospodarjenja je gotovo gospodarjenje s sredstvi. Hitrost njihovega obračanja se je namreč bistveno povečala kar za 32 odstotkov. Če se to ne bi zgodilo, bi ob slabši prodaji v padanju akumulativnosti poslovnih sistemov zašel v večje likvidnostne težave. Tako pa je bila likvidnost IMP in njegove Interne banke ves čas zadovoljiva. Na hitrejšo obračanje sredstev je najbolj vplivala zakonodaja v zvezi z revalorizacijo zalog, pa tudi nenapovedljiva cena denarja, ki poriva zadolžena podjetja v vlogo igralcev na ruletu.

V izgubi sta se znašli delovni organizaciji TIO in Dvigalo. Prva je ustvarila za 511 milijonov dinarjev, druga pa za 277 milijonov dinarjev izgube. V Dvigalu bo potrebno sprejeti ustrezen sanacijski program, v TIO pa je ta že bil narejen ob izgubi ob zaključnem računu za leto 1987. Treba bo le najti učinkovitejše metode in poti za njegovo izvrševanje, v skrajni posledici tudi z uvedbo ukrepov družbenega varstva.

Uroš Korže

Delavski svet sozda imenoval Borisa Gazvoda za generalnega direktorja sozda IMP

Sozd IMP bo 10. oktobra začel krmariti novi generalni direktor Boris Gazvoda, ki ga je za štiriletno mandatno obdobje imenoval sozdov delavski svet na svoji seji 30. avgusta na osnovi predloga razpisne komisije. Novoimenovani direktor je bil edini kandidat, ki

strojništva združuje delo v IMP-ju že od svoje prve zaposlitve, to je od leta 1974. Od tedaj do danes je opravljal različna dela v ozidju na območju Trate. Od leta 1981 pa je direktor tozda Avtomatika. Pod njegovim vodenjem je ta tozd v letih 1983 in 1984 dosegel

Boris Gazvoda generalni direktor sozda IMP

se je v razpisnem roku prijavil na razpis, objavljen v Delu 24. maja letos.

Dosedanjemu generalnemu direktorju Francetu Kumšetu je potekel mandat konec julija, vendar ga je delavski svet sozda imenoval za vršilca dolžnosti do prihoda novega generalnega direktorja, ki je bil do konca avgusta na trimesečnem specialističnem študiju v Clevelandu na Cleveland State University.

Sedemindesetletni Boris Gazvoda, diplomirani inženir

prve nadpovprečne gospodarske rezultate, ki so bili posledica novih proizvodnih programov zlasti na področju elektronike in gonil.

Tako, kot je začel ob imenovanju Borisa Gazvode za novega generalnega direktorja, Franc Kumše dosednji nekajletni generalni direktor, naj bi v prihodnje ob novem vodstvu sozd enotnejše nastopal v teh težkih časih našega gospodarstva, želimo tudi vsi zaposleni v tej veliki slovenski firmi.

M. P.

IMP-jeve športne igre

Športnih iger ne bo!

Pričakovanih IMP-jevih športnih iger letošnjo jesen ne bo. Zakaj? Kot so povedali v Inženiringu – le-ta naj bi bil organizator iger, za katere je bilo predvideno, da bi bile v Kopru – so glavni problem visoki stroški iger, ki naj bi trajale dva dni po mnenju športnih referentov iz naših ozdov, ker v enem dnevu takih masovnih iger ni mogoče izpeljati. Vemo, da so lanske igre stale precej denarja, letošnje pa bi nam pobrale še več dragocenih novčičev, ki jih je povrh čedalje težje zbrati v ozidju v teh hudih gospodarskih časih. Razmišljanja pa, pravijo v Inženiringu, gredo tudi v to smer, da masovne športne igre, kakršne so bile lanske v naši firmi, niso več aktualne. Take igre naj bi bile le vsako peto (jubilejno) leto, občasna športna srečanja v posameznih disciplinah pa naj bi bila enkrat v enem, drugič v drugem ozdu.

Poglejmo, kje in kako se je razvijalo o teh igrah!

Letne igre so bile na dnevnem redu sestanka Kosa 18. maja letos, na katerem je predsednik tega sozdovega sindikalnega organa povedal, da Izip, ki je predviden za organizatorja iger v Kopru, razmišlja, da bi letne igre drugače organizirali kot doslej predvsem zato, ker se ne da združiti dovolj denarja, ker je

težko dobiti za igre ustrezne objekte na enem mestu, pa zato, ker več delavcev igra v več panogah; ker pa se te odvijajo vse hkrati, pa jim je tako nastopanje v različnih panogah onemogočeno. Na tem sestanku so se dogovorili, naj predsednik Kosa skliče sestanek športnih referentov iz vseh ozdov, ki naj določijo način organizacije teh iger. Ta sestanek je bil potem 31. maja. Udeležilo se ga

je iz vseh 18 ozdov 10 referentov. Le-ti so na sestanku menili, da se zaradi velikega števila ozdov tekovanja ne da izvesti izven dnevu, zato naj bi se tekovanja odvijala dva dni za vse štiri panoge: nogomet, odbojko, tenis in balinanje. Igre naj bi se začele v petek ali soboto popoldne in se nadaljevale naslednji dan. Nadalje so razmišljali, naj bi bila otvoritev in družabno srečanje vseh tekmovalcev hkrati po prvem dnevu tekovanja v IMP-jevem počitniškem domu v Fiesi. V našem domu in v sosednjih počitniških domovih pa naj bi udeležencem tekovanja zagotovili prenočišča. Po končanih tekmovanjih pa naj bi podelili priznanja in prehodne pokale.

Na sestanku Kosa 24. julija pa se delegati niso strinjali s predlogom športnih referentov glede iz-

vedbe športnih iger, ampak so zahtevali, da se igre izvedejo v enem dnevu v Kopru.

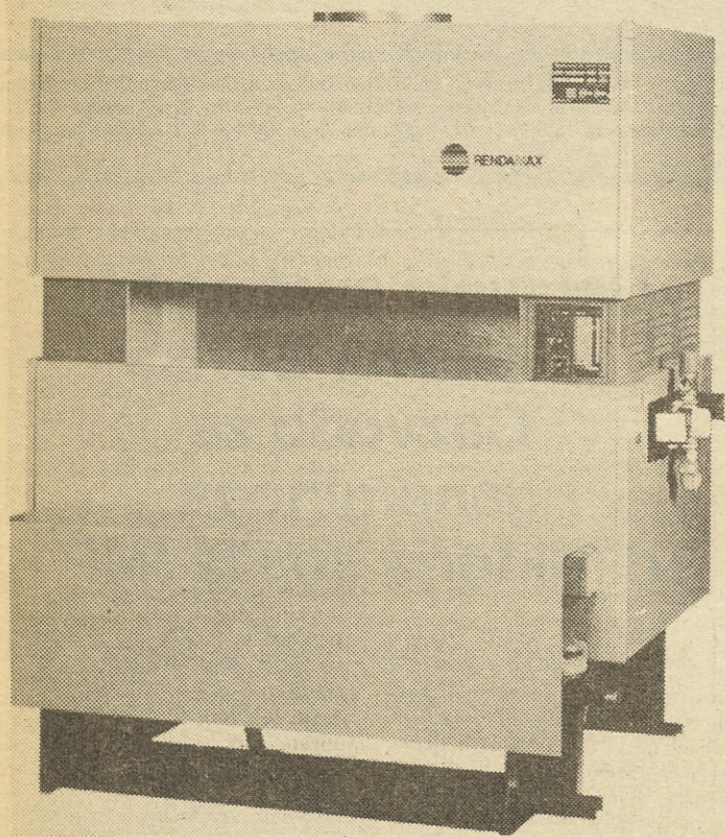
Inženiring, ki naj bi bil organizator športnih iger v Kopru, je na sestanku izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata ponovno pretehtal zadevo o igrah in glede na visoke stroške takih iger oziroma glede na nezavidljive gospodarske razmere in slabo odzivnost za sredstva predlagal, naj se športne igre organizirajo samo v jubilejnih letih (vsakih pet let). Vsako leto pa naj bi se prirejela skupna družabna srečanja brez tekmovalnega značaja. Tako obrazložitev naj bi član Inženiringovega izvršnega odbora sindikata Miha Šmuc posredoval Kosu, konferenci sindikata ter kolegiju sozda.

Marija Prime

Plinski kotli

Priprave na proizvodnjo

IMP se je odločil za izdelovanje atmosferskih plinskih kotlov nove generacije, ki bi jih začeli predvidoma izdelovati prihodnje leto v Itaku. Ta namera je vznikla iz dolgoročne strateške usmeritve naše firme v proizvode za racionalno izrabo energije, iz iskanja novih proizvodnih programov. K tej odločitvi je pripomoglo tudi precej razvejano plinsko omrežje v Jugoslaviji in perspektivno povečanje trošenja plinske energije, pa dejstvo, da so izkoristki obstoječih plinskih trošil v Jugoslaviji le v povprečju med 50 in 60 odstotkov ter dejstvo, da je tuji proizvajalec enega najboljših in najmodernejših tehničnih dosežkov na tem področju izrazil pripravljenost za dolgoročno sodelovanje.

Plinski kotel

Atmosferski plinski kotli se uporabljajo za pripravo tople vode za sisteme centralnega ogrevanja, pripravo potrošne tople vode in pa za pripravo tehnološke tople vode. Odlikuje jih zelo visok izkoristek (garantirani letni izkoristek je nad 90 odstotkov), ki ga je mogoče doseči s posebnim principom reguliranja količine sekundarnega zraka, z zelo dobro toplotno prestopnostjo toplotnih menjalnikov (orebrene bakrene cevi) in z izjemno dobro izolacijo. V alternativni je na voljo tudi kotel s sekundarnim menjalnikom toplote, montiranim v območju dimnih plinov za izrabo gorilne vrednosti plina (Brenn-

wert). Kotli delajo z močjo 65 do 1066 kilovatov. Regulacija je modularna zvezna v območju 20 do 100 odstotkov.

Za ta proizvod je Marketing doslej izdelal (preliminarno) pripravljeno analizo domačega trga in koncept trženja. Rezultati analize so spodbudni in prikazujejo velike potencialne možnosti za prodajo takih kotlov. V analizi je Marketing obdelal domačo konkurenco (Plamen Slavenska Požega s proizvodom hydroterm in TVT Maribor s proizvodom rohlender), vse distributerje plina in večje potencialne kupce. Analiza je pokazala, da bi v prihodnjih petih letih število prodanih

kotlov linearno naraščalo od začasnih 12 do 500 v letu 1993. Ta IMP-jev proizvod bo sodobnejši in cenejši kot proizvod konkurenčnih firm, so povedali v našem Marketingu. Spodbudne kazalce z domačega trga je potrdila še ekskluzivna pravica do prodaje v Avstriji in na klirinškem tržišču, ki jo je IMP-ju zagotovila nizozemska firma Rendamax, če bo seveda IMP začel s proizvodnjo teh kotlov.

Po zaključeni omenjeni analizi pa je oddelek za investicije v sozdu IMP izdelal predinvesticijsko študijo uvajanja proizvodnje atmosferskih plinskih kotlov. Statistični kriteriji so zelo spodbudni, saj kažejo, da bi imela kratkoročna likvidnost investicije vsa leta enak nivo, enako ekonomičnost, neto produktivnosti dela; akumulativna in reproductivna sposobnost bi se vsa leta povečevali; visoki so kazalci varnosti s stališča financiranja in investitorja. O uspešnosti naložbe dokazujejo tudi dinamični kriteriji, saj je sedanja neto vrednost naložbe pozitivna.

Preden je bil izdelan investicijski program, pa je Itak pridobil nekaj investitorjev referenčnih objektov v Jugoslaviji. Pripravlja pa se tudi podpis kooperacijske pogodbe s firmo Rendamax.

Bodoča proizvodnja plinskih kotlov bo odvisna od uvoza nekaterih delov opreme, ki jih bo IMP kompenziral s svojimi izdelki, za katere izdeluje firma Stokvis (njen član je firma Rendamax) tržno analizo. »Menim«, je dejal Zlato Murn iz Marketinga, »da ni smotno osvajati vseh elementov tega proizvoda, ko pa vemo, da nekatere elemente, na primer plinsko progno, izdeluje za celotno svetovno tržišče le nekaj svetovnih proizvajalcev.

Jugoslovanska strokovna javnost predvsem s področja plinske tehnike, ki sta ji bila proizvod in namera IMP-ja o pričetku proizvodnje sporočena na srečanju plinskih strokovnjakov v Sarajevu junija letos, je bila navdušena nad bodočim izdelkom, ki pomeni vrhunski dosežek in racionalizacijo trošenja energije, ki je ena od dolgoročnih strateških usmeritev IMP-ja in tudi naloga vse energo-tehnične jugoslovanske javnosti.

Marija Primc

Motivacija

Kako iz krize?

Socialna negotovost s padanjem življenjskega standarda, saj bodo naši osebni dohodki do konca leta realno za okoli četrtno nižji, kaže na to, da denar kot delovna spodbuda in faktor motivacije izgublja na pomenu. Posledice so poleg političnih, zlasti ekonomsko škodljive, ker se kažejo tudi v nižji produktivnosti. Aktualno in eksistenčno je pomembno vprašanje, kako produktivnost kljub padanju realnega standarda obdržati vsaj na istem nivoju, čeprav moramo za izhod iz krize dosegati boljše rezultate predvsem po kvaliteti in končno tudi kvantiteti dela. Poleg boljše organiziranosti je ena od možnosti doseganja večje učinkovitosti dela v ustvarjanju boljših pogojev za zadovoljevanje tudi nematerialnih motivov poklicnega dela. Zdi se, da so tudi v okviru našega sistema na tem področju še tako imenovane notranje rezerve.

Vsi vemo, da je vsaka človekova aktivnost motivirana, tudi delovno vedenje, oziroma poklicno delo, ki je povsem samoumevno in naravno. Postalo je socialna norma, ki jo sprejemajo skoraj vsi ljudje. Če kdo po svoji krivdi ne dela ga drugi običajno obsojajo in izgubi ugled. Na vprašanje, zakaj skoraj vsi ljudje delajo, večina odgovarja, da potrebujejo denar za življenje, zaslužijo pa ga z delom. Vendar pa samo z denarjem delovnega vedenja ne moremo pojasniti, že zato ne, ker ima denar za različne ljudi različen pomen. Za nekatere je denar sredstvo, da kupijo določene predmete, za druge sredstvo, da so dosegli veljavo in oblast, nekaterim pa je denar cilj sam za sebe. Pri nas vedno bolj kaže, da bo denar skoraj za vse, le še sredstvo za golo preživetje. V tem primeru bomo težko govorili o kakšnih »višjih« moti- vov iz hierarhije človekovih motivov. Namreč človek, ki ima težave pri zadovoljevanju osnovnih fizioloških motivov (hrana, stanovanje ipd.), in ki se ne čuti varnega glede njegove prihodnosti, bo malo težil k sprejetosti, potrditvi in samorealizaciji. Ali drugače, delavec, ki ima težave, da preživi sebe in svojo družino, bo malo razmišljal o tem, kako bo realiziral svoje sposobnosti in potencialne in bo le malo ustvarjal in kreativen (čeprav za izhod iz krize potrebujemo prav to).

Težnja po denarju pa ni edini motiv za delo, kar dokazuje že dejstvo, da delajo tudi ljudje, ki so denarno odlično preskrbljeni do konca življenja. V zvezi s poklicnim delom sta znani dve večji skupini motivov. V skupino ek-

sterničnih motivov prištevamo tiste motive, ki jih zadovoljujemo s posledicami dela ali z okoliščinami z zvezi z delom. Iz te skupine sta najvažnejša motiva že omenjena potreba po denarju in potreba po varnosti, kamor sodi npr. dobra plača, vpliv in veljavo, ter dobri zunanji delovni pogoji. Potreba po varnosti in tej zvezi pomeni, da ljudje vse naštetu pričakujejo tudi v prihodnosti. Med posamezniki so seveda razlike. Za nekatere je npr. močan motiv potreba po veljavi in poklicni položaj je pomemben dejavnik tega motiva, ki kaže na to, kako so cenjeni in kakšen ugled imajo v delovni organizaciji. In ne samo to, poklicni položaj vpliva tudi na ugled in veljavo zunaj delovne organizacije v stanovanjskem okolju, sorodstvu ipd. V to skupino motivov spada tudi seksualnost. Pri delu se srečujejo moški in ženske, bodoči zakonski in drugačni partnerji. Ugotavljajo, da tudi ti motivi pomembno vplivajo na delovne dosežke v pozitivno ali negativno smer.

Še bolj pomembna je v normalnih okoliščinah (ko ni eksistenčnih problemov) druga skupina intrinzičnih delovnih motivov, zlasti dolgoročno. To so motivi, ki jih zadovoljujemo z dejavnostjo samo. Sem spada potreba po socialnih kontaktih z drugimi ljudmi, srečanja, pogovori. Ugotavljajo, da je za mnoge poklicno delo osnovni vir potrebe po kontaktu z drugimi. Nadalje je želja po sproščanju energije. V zvezi s tem motivom je za človekovo motivacijo najprimernejša srednja stopnja dejavnosti. Sledi želja za učinki, ki jo poklic bolj omo-

goča, čim večja je samostojnost pri delu in čim večji ima delavec vpliv na svoje naloge in delovne cilje. Težnja po moči in oblasti se lahko realizira v možnosti vplivanja na ljudi in dogodke. Končno poklic nudi možnost, da prispevamo nekaj za skupnost, predvsem v tem primeru ko je posamezniku jasno, kakšno pomembnost in veljavo ima njegovo delo v širšem smislu.

Tu so bili nanizani nekateri motivi kot razlogi za neko vedenje, vendar samo motivi niso dovolj. Sama želja (motiv) ni dovolj za neko aktivnost, ker je potrebno, da človek tisto aktivnost tudi zmore, da ima ustrezne sposobnosti in spretnosti. Tako je delovno vedenje odvisno od motivov ter sposobnosti in spretnosti. V bistvu je to razlikovanje zelo pomembno, in ga moramo upoštevati, če hočemo vplivati na delovni učinek. Če npr. želimo pri posamezniku ali skupini učinek povečati, moramo dobro vedeti ali bomo to dosegli s tem, da bomo zvišali motivacijo, ali tako, da bomo povečali sposobnosti in spretnosti s strokovnim izobraževanjem. Če so sposobnosti in spretnosti na višini in je majhna motivacija, bomo največ dosegli z vplivanjem – stopnjevanjem motivacije. In obratno ob majhnih sposobnostih in spretnostih (znanju) in veliki motivaciji bomo največ koristili (učinek) dosegli z nadaljnjim strokovnim izobraževanjem.

Vprašanje, kako vplivati na zadovoljstvo z delom in katere spodbude bi lahko uporabljali, bomo opisali v naslednji številki Glasnika.

Emil Smrekar

Glasnik je tudi vaš časopis! Sodelujte! Telefon uredništva: (061) 321-043

IMP-Metall Chemi

Povečan delež proizvodnje

Polletna bilanca IMP-jeve firme v Avstriji Metall-Chemi prikazuje majhno pozitivno razliko med celotnim prihodkom in odhodki. Glede na visoko postavljen letni plan – to je v višini 320 milijonov avstrijskih šilingov, ga firma s polletno realizacijo, ki znaša 141 milijonov avstrijskih šilingov, ni dosegla. Obetajo pa si uspešnejšo realizacijo v drugi polovici leta zlasti pri družabniku Polikem, ki je imel v prvem polletju iz objektivnih vzrokov manjšo realizacijo, pa s povečanimi kooperacijskimi posli v sozdu IMP glede na planirano realizacijo v pogodbi o dolgoročni kooperaciji ter verjetno tudi na področju dobav za inženiring posle prek tozda Inženiring.

Kot je razvidno iz polletnega poročila o poslovanju te mešane firme v Šentjakobu v Avstriji, so vložili finančna sredstva v osnovni kapital novo ustanovljenega mešanega podjetja Secer za proizvodnjo zavornih oblog v Borovljah, pa tudi začasno pokrivanje zagonskih stroškov. Omenjeno podjetje je v gradnji, urejena so vsa potrebna soglasja, adaptirajo proizvodno halo v Borovljah ter postavljajo tehnološko linijo za proizvodnjo zavornih oblog. Firma Secer že deluje kot samostojna firma v izgradnji, proizvodnja pa se bo v njej začela predvidoma konec letošnjega ali v začetku prihodnjega leta.

V obstoječo proizvodnjo prototipne delavnice so poskušali vnesti montažo obtočnih črpalk tozda Črpalka, prodanih na avstrijsko tržišče. Ker pa so te črpalke dobili šele maja letos, pa montaže niso mogli opraviti v prvem polletju, ampak jo bodo opravili v drugi polovici leta.

Z Montažo Maribor so uspešno uresničili proizvodnjo prototipov dvojnih ventilatorjev, za katere bodo v Metallu še letos organizirali del montaže. Ker so

bili ti ventilatorji že preizkušeni, prvo serijo pa so že prodali v Avstriji, si bo Metall na ta način za letošnje povečal delež proizvodnje v svoji realizaciji za en milijon avstrijskih šilingov.

Septembra naj bi potekali pogovori z avstrijsko firmo Hovall v zvezi s kooperacijo na področju izgradnje malih kotlov za centralno ogrevanje. O tej kooperaciji se Metall dogovarja z Itakom. Če se bodo o tem poslu dogovorili, bo firma Hovall naročala prek Metalla tisoč kotlov letno (tako imenovani Kessel roch – varjeni del kotla) približno v vrednosti 6000 avstrijskih šilingov. Tako bi IMP Metall z operacijami, ki bi jih opravil, povečal delež v proizvodnji.

Po pogodbi s firmo Carrier Ženeva začena tozda Itak proizvajati prvo enoto absorpcijskega hladilnega agregata. Po pričakovanih bosta prišli iz proizvodnje prvi enoti JB 18 do konca letošnjega leta, kar bo omogočilo sprejemanje naročil Carrierja za evropsko tržišče. Cene za proizvodnjo vseh 21 tipskih enot so med Itakom in Carrierjem že usklajene. V realizaciji tega programa gre za velik

delež jugoslovanskega izvoza po kooperacijski pogodbi med Metallom in sozdom IMP.

V prvi polovici letošnjega leta je šentjakobski IMP Metall sodeloval z Inženiringom v pripravah za ponudbo za izvedbo inštalacijskih del pri gradnji karavanškega predora. Še pred jesenjo naj bi bil podpisan sporazum o skupnem sodelovanju pri ponudbi za karavanški predor za vse inštalacije s firmami -Voit (ventilacije) in Siemens (komanda predora in električne inštalacije), tako da bosta omenjeni firmi oddali ponudbo na omenjeni razpis skupaj z IMP-jejem v Avstriji, IMP pa skupaj z obema firmama (Voit in Siemensom) v Jugoslaviji za oba predora: avstrijski in jugoslovanski del. IMP-jeva bosta montaža in dobava jugoslovanske opreme v skladu z razpisnimi pogoji. Dogovorili so se tudi, če pride seveda do posla, o kooperaciji za proizvodnjo ventilatorjev med celjsko Klimo in firmo Voit.

Metall-Chemie je skupaj z Inženiringom ponudil tudi dobavo in montažo za vse inštalacije pri gradnji objekta Schwechater Hof (Prodajni center) v vrednosti 100 milijonov avstrijskih šilingov.

Že v letošnjem letu naj bi po informacijah firme Ilbau z Dunaja pridobili dela na treh velikih objektih v Sovjetski zvezi približno v vrednosti dve milijardi avstrijskih šilingov. Predstavniki te dunajske firme so izrazili željo po sodelovanju pri gradnji projektov na območju Sovjetske zveze.

Marija Primc

Tio

Ukrep družbenega varstva

Idrijski Tio je pred ukrepom družbenega varstva. Po sicer uspešnem poslovanju v letih 1985 in 86 je ta delovna organizacija v drugi polovici lanskega leta spet zašla v večje težave, ki so se v letošnjem letu še stopnjevale kljub sprejetju sanacijskega programa. V polletju so zabeležili 510 milijonov dinarjev izgube, vse težje je tudi likvidnostni položaj. Čeprav so bili doseženi nekateri spodbudni rezultati pri tehnološki obnovi in v razvoju, poglavitnih ciljev sanacijskega programa v Tiu ne uresničujejo. Po oceni so vzroki za nastali položaj kljub zaostrenim tržnim razmeram, predvsem znotraj samega kolektiva. V prvi vrsti je tu delovna nedisciplina in vse ostrejši konflikti med vodstvom delovne organizacije in samoupravnimi organi.

DELOVNA NEDISCIPLINA

Kljub posodobitvi opreme in povečanim naročilom in glede na število zaposlenih je obseg proizvodnje v upadanju. Na eni strani se je izredno poslabšala delovna disciplina, ki se odraža v nesposlovanju delovnega časa, povečanem absenzizmu, resnici na ljubo pa je tudi neustrezno razmerje med režijskimi in proizvodnimi delavci. Tudi glede tehnološke discipline se zadeve niso kaj bistveno spremenile, saj kljub posodobitvi tehnologije še zmeraj ravnanje neodgovorno z materialom, kar se odraža skozi velik izmet in odpad. To pa se v veliki meri odraža na trgu, kjer je opazno padanje konkurenčnosti na eni strani, na drugi pa je opazen izredno neodgovoren pristop ustreznih služb do kontrole kakovosti izdelkov, ki je zmeraj slabša. Vsa ta neskladja in motnje po oceni sozda vodijo do blokad znotraj delovne organizacije, ki se odraža v ohranjanju lastnega položaja in blokira vse inovativne in strokovne predloge.

KONFLIKT SAMOUPRAVA – VODENJE

Iz pobude začasni ukrep družbenega varstva je razvidno, da je eden od vzrokov za nastale

težave v motenih samoupravnih odnosih. Te se odražajo v nezadovoljstvu med samoupravnimi organi predvsem delavskim svetom in vodstvom delovne organizacije. Ti konflikti, predvsem zavračanje strokovnih predlogov, pripravljenih na osnovi sanacijskega programa, neupravičeno razveljavljanje disciplinskih ukrepov in nerazmejevanje med samoupravljanjem in vodenjem so pripeljali, kot je zapisano v pobudi, do popolne blokade vodenja v delovni organizaciji. To je vodilo direktorja in delavce s posebnimi pooblastili do odstopa, ki pa ga delavski svet ni niti sprejel niti jim ni dal zaupnice.

PREDLAGAN UKREP DRUŽBENEGA VARSTVA

Na osnovi analize, ki smo jo razgrnili zgoraj, je bil zaradi nesmotrne uporabe sredstev in priložnosti predpisov o varstvu pri delu zaradi kršitev 604. člena Zakona o združenem delu podan predlog za ukrep družbenega varstva na osnovi 606. člena omenjenega zakona. Predlagani so ukrepi od 1. do 8. točke prej omenjenega člena za dobo enega leta. Iz tega izhaja, da se odstavi vodstvo delovne organizacije tudi na njegovo pobudo, razpusti se delavski svet in ostale samoupravne

organe. Samoupravne funkcije se prenesejo na začasni tričlanski kolegijski poslovodni organ. Ta pa je dolžan poleg ostalega uresničiti obstoječi sanacijski program in ga po potrebi dopolniti. Preveriti mora donosnost proizvodnih programov in sprejeti odločitve, ki bodo preprečile nadaljnje nastajanje izgub in zagotoviti donosnost poslovanja, zmanjšati zmogljivosti na obseg, ki je potreben za uresničevanje donosnega dela proizvodnega programa. Preveriti bo moral obseg indirektnih stroškov, še posebej število zaposlenih v režijskih in administrativnih službah ter zmanjšati število teh na najnižnjo. Okrepiti pa bo moral trženje in razvoj novih izdelkov.

OBČINSKI SINDIKAT SPREJEL POBUDO

O pobudi je razpravljaj občinski sindikalni svet, ki je sprejel pobudo za ukrep družbenega varstva. Kot smo lahko prebrali v Delu, je predsednik sindikata Tia Stane Ržen poudaril, da delavci pričakujejo med ukrepi zagotovitev dela oziroma proizvodni program vsaj za del njenih zmogljivosti. Povedal je tudi, da se kolektiv boji, da bo začasno vodstvo tovarno »prodalo«. Ta dvom je izrazil zaradi tega, ker naj bi, kot je dejal, zasedel mesta v kolektivnem poslovnem organu ljudje iz sozda. Sicer pa je k temu dodal, da je v Tiu narobe to, da se delavci z dobrimi delovnimi navadami in disciplino niso znali in hoteli prilagoditi posebnim potrebam tovarne sezone vrste, oziroma, da so s svojim ravnanjem preobrazili podjetje v tako, kot je zdaj.

Janez Votek

Montaža

Moč znanja

Pogovor, ki je sedaj pred vami, je bil že enkrat postavljen na tiskarski poli, vendar sva se takrat s sogovornikom direktorjem koprskemu Montaze Zorkom Cerkenikom odločila, da ga umaknemo s objave. Po oceni sogovornika in glede na vsebino pogovora, ki sva si jo zastavila, je prišel do zaključka, da čez nekaj časa le lahko poda bolj celovit pogled na temo okrog katere sva se razgovorila. Pogovarjala sva se o trenutnem položaju montažne dejavnosti glede na zaostrene gospodarske razmere in o vlogi montažne dejavnosti znotraj sistema IMP. K temu, kot motu pogovora dodajmo, da statistični podatki, ki jih bruha različne institucije, kažejo na poenostajevanje sape gospodarstva. Prebrali smo lahko, da je proizvodnja v Sloveniji padla za 5 odstotkov. Tudi položaj IMP-ja se je bistveno poslabšal, saj kot je v našem intervjuju izjavil mag. Alojz Kosi, smo začeli zajedati v lastno substanco. V smeri ponovne oživitve sistema, so bile na ravni sistema sprožene nekatere aktivnosti. V razpravi so bile teze o novih oblikah organiziranosti. Nenazadnje je pričakovati določene spremembe s prihodom novega generalnega direktorja (kar je povsem človeško). Sicer pa za sedaj ostanimo na povsem konkretni ravni, kako ljudje iz delovnih organizacij gledajo na nastali položaj na globalni ravni in kakšen sistem potrebujejo, da se bodo lahko s lastnim kadrovskim potencialom in delom vključevali na trg in zaposlovali svoje zmogljivosti in seveda ustvarjali ustrezen dobiček. Ta bo potreben tako za ohranitev visoke življenjske ravni in za vlaganja v razvoj, ki postaja ena od temeljnih predpostavk uspešnosti na trgu.

Tov. Cerkenik, montaža je organizacija, ki v enem od najbolj razvitih jugoslovanskih trgov (če je trg sploh možno regionalno definirati) še zmeraj izredno uspešno posluje. Vendar kakšen sozid ali združba bi moral biti IMP, da bi vaša delovna organizacija v njem našla svojo vlogo ter mesto in bi se to odražalo tudi na učinkovitosti in razvoju vaše organizacije?

»Zame je opredelitev sozda v naši zakonski regulativi drugotnega pomena. Mislim, da gre tu za celo vrsto normativizmov, ki jih ni moč dovolj racionalno opravljati. Združevanje v sistem bi moralo biti prostovoljno in ekonomsko utemeljeno. Hkrati pa mora biti tudi jasno izdelan ekonomski koncept tistih, ki vstopajo v združenje. Šele na tej osnovi lahko pričakujemo, da bo sistem učinkovito deloval. Deloval bo iz potreb in za potrebe delovne organizacije. Osnovno vodilo pa mora biti ekonomski interes, kajti le na osnovi tega bo sistem močan.

Smisel sozda vidim v njegovi moči, kot jo ima vsak posameznik ali pa vsi skupaj. Ta moč se mora odražati skozi jasno zastavljen strateški razvoj, kapitalno moč in skozi agresiven in učinkovit nastop doma in v tujini.

Za dosego omenjenih ciljev je potrebno učinkovito in sodobno upravljanje in vodenje sistema. V bistvu je to predpogoj za dosego prejšnjega.

»S tem se strinjam, zato tudi zagovarjam t. i. upravljalsko filozofijo podjetja ali managementa. To bi po moji oceni morala biti podlaga za upravljanje podjetja, ki je nujno potrebna za sozid. Vsekakor pa bi ta filozofija morala preraščati politiko podjetja. Težko je sicer razmejiti med filozofijo in politiko podjetja. Vsekakor pa filozofija mora temeljiti na tem, kar sem omenil prej.

Načelno vse lepo in prav, vendar o tej filozofiji stalno govorijo tudi drugi, vendar takšen koncept zahteva poleg »lagodnih« poslovnih naporov tudi izredne intelektualne napore, kar pa ne gre več v »rok službe«, pa tudi ne prinaša individualne materialne koristi. To nenazadnje dokazuje strokovne službe, ki so v uresničevanju te filozofije, ali njenem zastavljanju uspešne ali pa ne. Kje in kako preseči te blokade?

»To je sedaj težko reči. Nedvomno pa drži, da tako velik sistem potrebuje znanstveno razvojno raziskovalni koncept in stalno konkretno delo na tem področju, če se hočemo prestrukturirati in učinkovito obvladovati tržišče. Potreben je tudi jasen finančni koncept za ohranitev moči sistema. Tržni koncept je vsekakor najpomembnejši, tu je potrebno dati poseben poudarek marketingu. Sedaj sva pa pri zastavljenem vprašanju o človeških odnosih. Nedvomno je čas, da se uveljavi pozitivna kadrovska selekcija. Nujna je večja fleksibilnost delovne sile in kadrov. Nadalje se mi zdi pomembno stalno šolanje kadrov na vseh ravneh. Ne gre zanemariti stalnega dopolnjevanja organizacije, v skladu z dognanji v svetu in

daj navzgor. Kaj pa konkretno delovna organizacija, ali ni ta pogosto dejavnik blokade, da bi sistem lahko deloval učinkovito. Glede na dohodkovno samostojnost verjetno prepogosto izbijajo parcialni interesi, ki blokirajo učinkovitost sistema kot celote.

»V tem je prav gotovo nekaj resnice. To izhaja iz preproste logike preživetja, torej prevelike zaprtosti vase. Predvsem pa je to tudi posledica tega, da smo se direktorji delovnih organizacij preslabo prilagajali zunanjim spremembam, in si tudi sami nismo zastavljali ciljev, ki bi bili usmerjeni v prihodnost. Sedanji težaven gospodarski položaj pa nas sili k drugačnemu razmišljanju, čeprav je skrb za preživetje še zmeraj prisotna. Vendar ravno ta borba nam odpira poti za preseganje sedanjega stanja. Skratka sili nas v to, da tudi na podjetniški ravni začnemo razmišljati podjetniško z oživiljanjem vseh podjetniških funkcij, še posebej pa razvojne in marketinške, pa tudi kadrovske. To je v sistemu potrebno le nadgraditi.

Prišla sva do trga, o katerem se čedalje več govori. Kako se sploh odzivata na zahteve trga?

»Zaenkrat se na trgu še uspevamo upirati konkurenci, vendar ne več tako uspešno, kot je bilo to v preteklosti. Morda je to tudi posledica samovšečnosti. Tokrat bom izhajal iz primera naše organizacije, kjer ugotavljam, da ravno pri uveljavljanju znanja zaostajamo. V tem času imamo pripravnika diplomiranega strojnega inženirja, ki je prvič v zgodovini, potrebovali pa bi še najmanj dva ali tri, vendar se tudi tu razmere zaostrejujejo in kadra ni moč sneti s kljuka. To je eden od problemov, ki smo ga v preteklosti premalo agresivno reševali. Nadalje je tu še izobraževanje že obstoječega kadra. Ravno tržne razmere in pomanjkanje klasičnih del so nas prisilile, da uspešno izobražujemo posamezne monterke skupine, ki se ukvarjajo z izredno zahtevnimi in specialnimi deli. V tem času je prišla s šolanja z instituta za varjenje posebna skupina. V to nas je prisilil položaj na trgu. Enostravno, če smo hoteli posel, konkretno v Iplasu, smo se za to morali odločiti. Če to ocenim s stroškovnega vidika, pomeni to za nas v tem trenutku velik strošek, ki pa ni proč vržen denar, kajti s tem smo okrepili našo konkurenčno sposobnost. Če vzameva to kot izhodišče, potem bi se morala montaža dejavnost razvijati v tej smeri. Cilj nam mora biti montaža in vzdrževanje čimbolj zahtevnih tehnologij.

S tem se verjetno rušijo nekateri, sedaj že uveljavljeni odnosi na tržišču, ki so vladali v klasični montažni dejavnosti. Tu mislim predvsem nastop gradbenica in

montažerja v odnosu do investitorja. Tudi sicer so se odnosi znotraj med gradbinci in montažerji močno zaosttrili.

»Pri postavljanju novih usmeritev mi to moramo upoštevati. Položaj ali odnos montažnega podjetja do investitorja je povsem drugačen kot odnos gradbenca. Tu je potrebno slediti gibanjem v sodobnem svetu. Danes je zgradba – takšna ali drugačna – povsem drugotnega pomena. Japonci so prišli že tako daleč, da delajo hale iz papirja. V tem času so pomembne tehnologije, ki so izredno zahtevne. V tem pa je naša prednost, da presekamo s temi židovskimi pogoji, ki jih pred nas postavljajo gradbeniki in v zadnjem času nekateri inženiringi. Mi se moramo zavedati, da investitor potrebuje naše usluge na dolgi rok. V tem času se to kaže že na praktični ravni, ko se ukvarjamo z določenimi rekonstrukcijami instalacij, ki smo jih vgradili pred tolilikimi in tolilikimi leti, in če k temu dodam sodobne tehnologije, potem je naše mesto definirano. Potrebno ga je samo pozitivno izkoristiti, tu pa bo ključno vlogo odigralo znanje.

V tem času so aktualna izsiljevanja SCT-ja, kakšne so vaše izkušnje?

»Nimam informacij, pod kakšnimi pogoji sklepajo posle z omejeno organizacijo druge organizacije znotraj sistema. Mi smo se s temi ali podobnimi pogoji srečali, vendar nanje nismo pristali. Takrat so sicer našli cenejšega izvajalca, ki pa se ni izkazal. Na koncu smo mi na prošnjo investitorja zadevo sanirali. S tem pa so se spremenili naši odnosi. Sicer pa moramo mi težiti k podpisom pogodb z investitorjem.

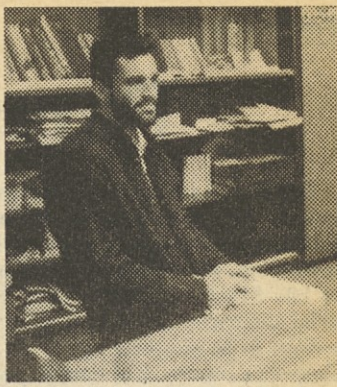
Žal so te firme tu poleg SCT-ja tudi ostali

»Žal se borbe na dveh ali treh frontah ne dá voditi, ker so kontraproduktivne. Preprosteje rečeno – nesmiselno se je bosti z SCT-jem, ali Smeltom, ampak je potrebno analizirati, kaj je pomagalo tem firmam, da lahko to delajo, kar delajo. Nenazadnje tu ne gre prezreti lastnih izkušenj in potenciala, s katerim razpolagamo in na tej osnovi postaviti lastno strategijo sistema, ki mora temeljiti na kakovosti in prodaji znanja. Ob tem pa ne smemo zanemariti t. i. »političnega dejavnika«, ki kljub proklamaciji o njegovi nepomembnosti igra še kako pomembno vlogo. Namreč, dokler sistem ne bo zgradil svoje imagea, toliko čase se nam bo dogajalo tako, kot se dogaja. Sistem mora definirati svojo vlogo v jugoslovanskem prostoru in si ustvariti določen vpliv in moč v tem prostoru od vlade do zbornice in naprej. Uspešnih poslov še zmeraj nismo sposobni izkoristiti v poslovne namene, da o medijski in propagandni prisotnosti ne govorim.

J. VOTEK

Deblokade

Podjetniški duh

Vuk Delević

V enem od avgustovskih TV Tednikov so televiziji predstavili nov način opravljanja izpita iz predmeta politična ekonomija v 3. letniku Fakultete za strojništvo. Ta izpit sta tedaj opravljala tudi IMP-jeva štipendista in sicer Ljavarjev štipendist Vuk Delević in Klimatov Dejan Čizmič. Nov način izpita iz tega predmeta je v študijskem letu 1987/88 na omenjeni Fakulteti uvedel profesor Prašnikar z Ekonomske fakultete. Ponudil je študentom možnost izdelave osnutka ustanovitve majhnega podjetja, »kar smo vsi takoj sprejeli«, je povedal Ljavarjev štipendist Vuk Delević, študent 3. letnika Fakultete za strojništvo. Potem pa je razložil: »Majhno podjetje naj bi pomenilo boljše možnosti za upoštevanje ekonomskih zakonitosti trga. Tako podjetje bi se lažje prilagajalo trgu. Več takih podjetij bi ustvarjalo konkurenco na tržišču, kar je pomembno za ekonomski razvoj. Po nekaterih kriterijih naj bi imelo majhno podjetje v industrijskem sektorju do 125 zaposlenih, srednje veliko od 125 do 1000 in veliko nad 1000 delavcev. Pri nas je razmerje teh treh 7:28:65, kar pomeni, da imamo največ velikih podjetij, medtem ko je v razvitih zahodnih deželah razmerje 30:35:35. Iz tega se vidi, kolikšne možnosti za razvoj nam bi prineslo povečanje števila majhnih podjetij.«

Kako je potekalo delo za tak nov način opravljanja izpita oziroma, kako ste se lotili »ustanavljanja podjetja«?

»Pri izdelavi elaborata o osnutku ustanovitve majhnega podjetja smo bili študentje razdeljeni v skupine, v katerih je bilo od 7 do 8 študentov. V moji skupini sva bila IMP-jeva štipendista: Dejan Čizmič in jaz. Naša ideja je bila ustanovitev podjetja, ki bi proizvajalo »snowboarde« ali »snežne surfe«. Razdelili smo si posamezne funkcije, ki so potrebne za ustanovitev podjetja. Tako smo imeli tehnolog, eden je bil zadolžen za finančna vprašanja, eden za pravna vprašanja in organizacijo podjetja, pa eden za raziskavo trga itd. Na predavanjih smo se seznanili, kaj pomeni katera od teh funkcij in čemu naj bi posvečali pozornost pri izdelavi elaborata. Dobivali smo tudi obiske strokovnjakov, ki so ustanovili majhna podjetja, pa so povedali svoje izkušnje.

Kako je potekalo vajino delo?

Vsak od naju je imel povsem samostojno delo s tem, da je dal profesor Prašnikar obema smernice, kako naj bi bil elaborat pripravljen. Potem sva iskala ustrezno literaturo s področja, za katero sva bila zadolžena. Ko sva se oskrbela z literaturo, nama je profesor povedal, kako se napravi elaborat in kaj je bistvo za elaborat. Jaz sem imel nalogo obdelati pravna in organizacijska vprašanja osnutka ustanovitve podjetja. Kolega iz Klimata pa je imel vlogo vodje skupine in je koordiniral delo drugih kolegov v skupini. Ko smo vsi vse obdelali, smo naredili skupni elaborat o ustanovitvi podjetja za izdelovanje snowboardov, ki smo ga najprej zagovarjali pred izpitno komisijo v okviru predmeta politična ekonomija. Pri izpitu smo predstavili tudi dva izdelka snowboarda, ki jih je izdelala naša skupina za to priložnost. To je izdelek, ki naj bi ga izdelovalo podjetje, ustanovljeno na osnovi omenjenega elaborata.

Za izdelavo tega izdelka smo dobili podatke iz tuje literature, časopisov, prospektov. Potem pa smo izdelali to približno en meter in pol veliko desko iz različnih materialov (les, poliuretani itd.).

Kakšni so bili rezultati tega dela oziroma kakšen je bil zaključek?

»Pri končnem izpitu je vsaka skupina zagovarjala in predstavila svoj projekt pred ustrezno sestavljeno komisijo, v kateri so bili strokovnjaki s področja v zvezi s projektom, pa tudi strokovnjaki s Fakultete. Po ocenah komisij je bilo precej zanimivih projektov, ki bi našli tudi svoje mesto na trgu.

Ideja o »surfu« in elaborat sta bila ocenjena kot najboljša s tem, da je komisija, ki so jo sestavljali profesor Ekonomske fakultete, ekonomist iz Primexa in komercialni direktor Elana, ocenila, da bi bilo potrebno bolj raziskati tržišče in se potem odločiti za dokončno proizvodnjo, ker na tržišču že obstajajo »snowboardi«.

Morda bo na ta način dana možnost razvoja ob večjem upoštevanju ekonomskih zakonitosti, kar bo pomembno tudi za nas, ki bomo čez nekaj časa prišli na delo v gospodarstvo.

Marija Prime

Računalništvo

Dana možnost kreativnosti

V eni od številnih Ljavarjevih pisarn je na počitniškem delu štipendist te delovne organizacije šestnajstletni srednješolec elektro usmeritve Tomaž Simčič, zdaj že tretješolec srednje šole. Drobnji temnolasi Tomaž, ki je videti kot osnovnošolček, ves zaverovan v računalništvo, sedi v kotu pisarne ob računalniku in snuje program celotnega Ljavarjevega štipendiranja. Ko sem mu povedala, da v Ljavarju želijo, da ga predstavimo v Glasniku, je bil pripravljen na pogovor, ki je potekal v sobi, kjer dela.

Kdaj si začel razmišljati o računalništvu?

»V sedmem razredu osnovne šole, ko so se pri nas v Jugoslaviji pojavili prvi manjši računalniki, sem videl prvi računalnik pri prijateljih. Videl sem, kaj sploh to je. Potem pa me je začelo zanimati malo globlje. Dovolilo so mi, da sem tudi sam poskušal delati na njihovem računalniku, ki so ga prinesli iz inozemstva. S poskušanjem sem se na začetku dokopal do nekega znanja. Kmalu sem se odločil, da bom tudi jaz kupil računalnik. To sem uresničil že v začetku osmega razreda osnovne šole. Kupil sem enostaven hišni računalnik spektrum. Del denarja zanj sem prihranil od žepnine, eno tretjino pa so prihranili starši.

Kje si se seznanil z literaturo o računalništvu?

»Ko sem imel računalnik doma, sem se začel seznanjati

s tujo literaturo o računalništvu, ki sem jo dobil v Centralni tehnični knjižnici v Ljubljani. V osmem razredu sem se že navedel strokovnih izrazov v angleščini, pa je nekako šlo.

Najbrž se nisi dolgo zadovoljil s tvojim enostavnim računalnikom, potem, ko si v računalniškem znanju napredoval, kakšna pa je bila pot, da si prišel do zahtevnejšega računalnika?

»V prvem letniku srednje šole me je spet prijatelj peljal na ogled osebnih računalnikov v Škuc forum. Nekajkrat sem šel tja in poskušal delati na računalnikih, pa sem si pridobil nekaj znanja. Tudi v šoli so kupili računalnik. Ko so ugotovili, da bi se lahko z menoj kaj pomagali, so mi dali možnost delati z računalnikom tudi popoldne po končanem pouku. Potem sem vsako popoldne ostajal v šoli in se učil programske jezike, tako da sem analiziral

demonstracijske programe. V šoli pa so me potem zadolžili, da na računalniku zberem bazo podatkov učencev, ki so se letos na novo vpisali v drugi letnik srednje šole. To delo, ki sem ga uspešno opravil, je bilo zunaj okvira učnega programa za drugi letnik. To mi je bilo v veselje, hkrati pa sem ob tem delu napredoval v znanju računalništva, saj se lahko na konkretnih nalogah največ naučim.

Kako lahko tolikšno angažiranje v računalniški sferi uskladiš s šolskimi obveznostmi, da ne trpi učni uspeh?

»V šolo se vozim v Ljubljano. Na žalost ima dan samo 24 ur in jih dostikrat zmanjka za učenje vseh stvari. Iz šole sem prihajal okoli šestih ali osmih zvečer že kar utrujen, pa so me čakale še učne obveznosti, za katere sem moral porabiti še najmanj dve do tri ure. Zjutraj ob šestih pa sem moral spet z avtobusom v šolo. Upam, da si bom z računalnikom, ki ga imam namen kupiti, lažje razporedil čas za delo na računalniku in za šolo.

Ali si bil že tudi na kakšnem seminarju o računalništvu?

»Na začetku letošnjih počitnic

sem se udeležil šeste mednarodne poletne šole računalništva, ki je bila v Ljubljani na Fakulteti za Elektrotehniko. Organiziral jo je ZOTKS. Za to šolo sem zvedel iz revije Presek. Šola je bila brezplačna. Predavanja so bila sedem dni po osem ur dnevno v angleščini. S teh predavanj sem odnesel precej računalniškega znanja. Prihodnje leto se nameravam spet udeležiti takega seminarja, če le bo.

Zdaj snuješ program celotnega Ljavarjevega štipendiranja. Na kakšen način si prišel do te zahtevne naloge? Ali to delaš samostojno?

»Ljavarjev štipendist sem, in ker sem bil že lani na proizvodnem delu v tej delovni organizaciji, kjer so nam pokazali računalnike jaz pa sem pokazal, da imam nekaj znanja s tega področja, so me prosili, če bi napisal nekaj programov za obdelavo podatkov predvsem o štipendistih. Na tem projektu delam že približno en mesec in bom verjetno to nalogo do konca avgusta končal. Povedali so mi, kaj naj bi bilo v tej bazi podatkov in kaj naj bi s temi podatki delali naprej. To delam samostojno in upam, da tudi uspešno. Če bodo imeli kasneje še kaj dela in če bom imel ob šoli kaj časa, bom Ljavarju na razpolago.

Če bom finančno zmogel, bom letos kupil osebni računalnik, ki bo bolj izpopolnjen kot sedanji, ki ga imam doma, tako da bom

lahko taka dela, kot jih opravljam sedaj v Ljavarju, opravil kar doma.

Gotovo imaš kakšne posebne načrte na področju računalništva, ali se nameravaš v prihodnje popolnoma posvetiti tej stroki?

»Zaenkrat se ukvarjam z računalništvom samo ljubiteljsko. Glede študija na fakulteti se še nisem odločil ali bom nadaljeval na elektro usmeritvi ali pa bom študiral računalništvo.

Marija Prime

Odbor za obveščanje

Delavski svet sozda je na avgustovski seji imenoval tudi člane odbora za obveščanje, in sicer Mojco Ipavec iz Oveja, Silvo Škoda iz Klima montaže, Marjana Žnidaršiča iz koprskemu Montaze, Dragico Janežič iz IMP-ja, Marijo Servatzy iz mariborske Montaže, Bojana Germovška iz Elektromonterja, Joži Pipp iz Dvigalca, Marijo Leskovar iz Isa, Nevenko Kavkler iz Telekom, Primoža Zupančiča iz Ika, Ljiljana Kokotek iz celjske Klime, Biserko Lazar iz Tia, Franca Šerugo iz Panonije, Štefana Šerugo iz Bliska, Iztoka Muniha iz Ljavarja, Lidijo Močilnikar iz delovne skupnosti sozda, Dušana Jovanoviča iz Klima motaže (član Kosa), Antona Mačka ter Janeza Voka iz oddelka za informiranje.

Odslej se bo Odbor za obveščanje sestajal na svojih sejah v novi sestavi.

M. P.

Kemična industrija

Pinus lepa referenca

Dva dni po tehničnem prevzemu 26. avgusta sem se mudil v Račah, kjer so IMP-jeve delovne organizacije zaključile z deli na obratu sinteze herbicidnega sredstva Glifopina. Dela v Pinusu je pridobil Inženiring, glavne izvajalke del in dobaviteljice opreme iz IMP-ja pa so bile Montaža, ki je izvedla vsa strojno instalacijska dela, Eko je delal električne instalacije, Alchrom je dobavil in montiral nerjaveče posode in jih montiral ter Iso, ki je prispeval razdelilne in komandne električne omare. Kot nam je povedal predstavnik Inženiringa, so se vse delovne organizacije na tem tehnološko izredno zahtevnem projektu (procesna kemična industrija) izredno dobro ujele in opravile vsa dela v zelo kratkih rokih.

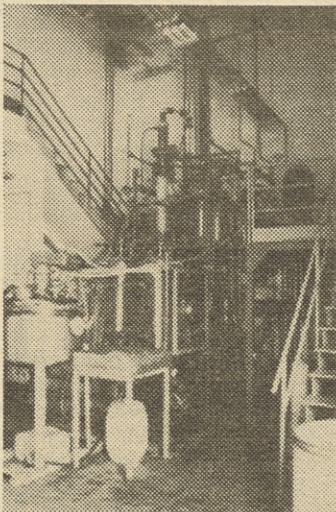
Marjan Križan iz Montaže je povedal, da so bili roki zares izredno kratki, dela pa so bila zahtevna glede na tehnologijo, ki jo zahteva objekt, vendar sami tehnologiji niso posvečali po-

smo izvedli ima za seboj že nekaj zahtevnih objektov, med drugim tudi v Sovjetski zvezi; kot vodilni monter pa je igral prvo violino tov. Pirlinger – v njegovo strokovnost in vestnost prav tako ni moč dvomiti, saj po rezultatih, ki jih je dosegal na zveznih tekmovanjih, spada v sam cvet jugoslovanskih monterjev.

IZVEDBA PINUSOVE RAZVOJNE ZAMISLI

Pinusa nam ne kaže posebej predstavljati, saj vemo, da je vodilna jugoslovanska in že evropsko priznana tovarna zaščitnih sredstev. Poleg obstoječe lastne in licenčne proizvodnje, v tej tovarni tudi nekaj dajo na lasten razvoj preparatov. Kot nam je povedal predstavnik Pinusa, je tovarna brez lastnega izdelka kot tovarna brez imena. Tehnologijo za nov izdelek, ki smo ga prej omenili, so tako razvili v Pinusu v sodelovanju z inštitutom Boris Kidrič in s Tehnično fakulteto iz

ker so se IMP-jevci držali rokov. Roki pa so bili v tem primeru izredno pomembni, kajti preparat, ki ga bodo začeli poskusno izdelovati, je povezan s tržiščem v glavnem v jesenskih mesecih in sicer v septembru, oktobru in novembru. Nekaj malega se ga proda tudi spomladi. Zato ne preseneča hud tempo, v katerem so postavili naložbo pod streho. Računajo, da se bo ta leto že povračala in plačala petletni razvojni trud. Pa tudi sama veja je taka, da jo stalno eksplodirajo novosti, zato je pač potrebno vsako novost čimprej vnovčiti.

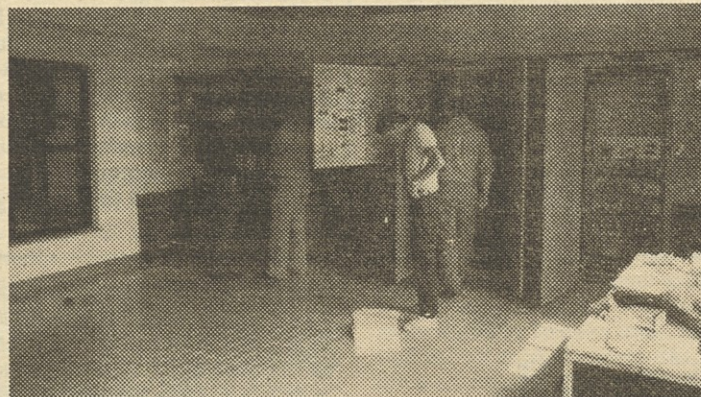

Pilotna naprava

Zadovoljstvo Adija Suška iz Pinusa

Tu še kako hudičevo velja, če nisi danes prvi, si jutri že lahko zadnji. Hkrati pa pomeni nov tehnološki postopek še eno pridobitev. Prej so namreč uvozne sestavine za podoben herbicid stale 10 dolarjev, sedaj pa le nekaj čez 3 dolarjev.

Srce novega obrata

za 100 litrov. Po teh preizkusih pa so začeli s projektiranjem tehnologije za 4000-litrsko sode.

Zanimivo je, da že od faze projektiranja naprej sodelujejo z IMP-jem, čeprav je šlo za prvo tovrstno sodelovanje. V preteklosti so v glavnem pri podobnih projektih sodelovali s Smeltom. Kljub temu pa je bila že ta začetna faza sodelovanja, kot ugotavlja Adi Sušek iz Pinusa, uspešna, namreč v času projektiranja je prihajalo do določenih razhajanj, ki pa niso bistveno vplivala na pripravo del. V projektiranju tehnologije so imeli srečno roko, nekoliko se je zataknilo le pri kotlarni, kajti po prvotni zamisli so računali s kotlarno na termično olje, vendar so potem zaradi problemov hlajenja prešli na klasično kotlarno z vročo vodo. Naložba je vredna okrog 2,5 milijarde dinarjev, pri financiranju naložbe je sodelovala banka s 40 odstotki, izvajalci del so prav tako sovlagali 40, Pinus pa je udeležen z 20 odstotki sredstev.

Kot smo že zapisali, je bilo to prvo sodelovanje med IMP-jem in Pinusom, vendar so v Pinusu izredno zadovoljni z opravljenim, še posebej pa so zadovoljni,

J. Votek

Kabine za zvočno izolacijo

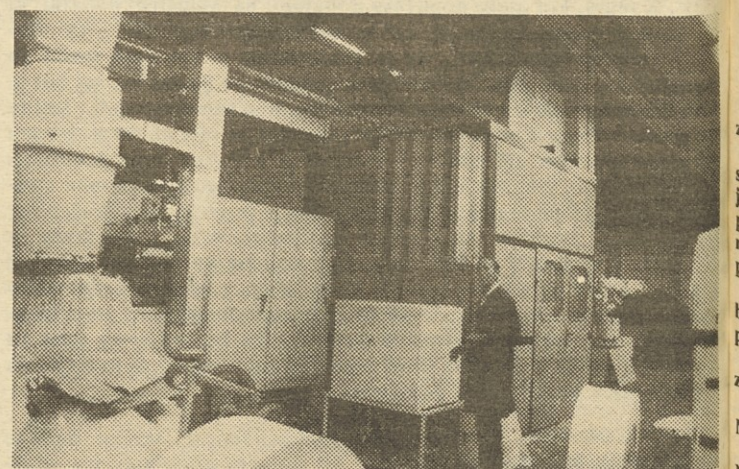
Zanimiv izdelek

V idrijskem Tiu so si v kratkoročni plan postavili, da bodo s protihrupnimi kabinami dosegli deset odstotkov celotne realizacije delovne realizacije za leto, kasneje pa nameravajo delež teh kabin v celotni realizaciji še povečati.

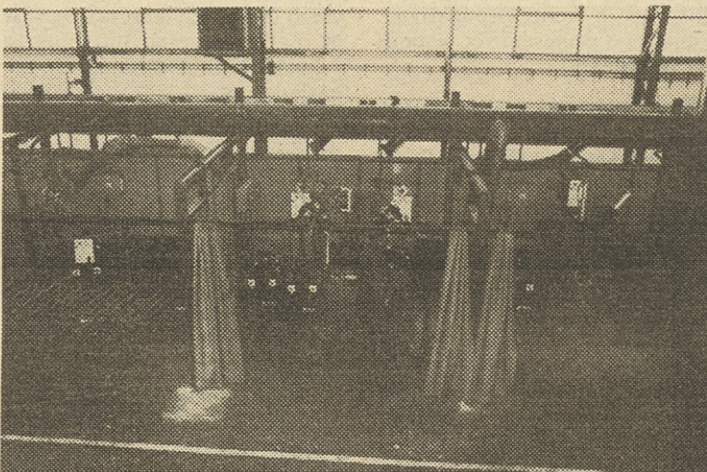
Zdaj izdelujejo reprezentančno kabino za zvočno izolacijo turboagregata za Jugoturbino Karlovac. Tak agregat in kabina bosta montirana pri eni od zahodnonemških firm v mestu Rheda. Zvočna izolacija teh kabin je med 20 in 25 decibelov, kar je odvisno od konstrukcije posamezne kabine. Poleg teh kabin, v katerih so izolirani hrupni viri, pa izdelujejo v tej delovni organizaciji tudi kontrolne kabine, v katerih so delavci zaščiteni pred hrupom okolice. Tiov izdelek so tudi pregradne stene za varilce, ki jih te stene ščitijo pred hrupom in bleskom s sosednjih delovnih mest.

Tio je začel izdelovati dušilnike zvoka za klimatizacijo kmalu po letu 1975. Z dušenjem hrupa v industriji pa smo v IMP-ju začeli po letu 1980, in sicer so v Razvoju razvili protihrupne ka-

bine za dušenje zvoka pri strojih in drugih hrupnih virih. Potem pa so v Tiu izdelali prve kabine, ki so jih montirali v domžalski Tosami.

Protihrupna komora v Tosami

Pregradne stene

Servis

Jamstvo kakovosti

O različnih IMP-jevih dejavnostih, pa o dogodkih, delu, utripih smo v našem Glasniku že pisali, na Klima montaži in servisu pa, bi kdo dejal, da smo pozabili, oziroma ga odrinili kot poredna mačeha pastorko. Pa ni tako. V ta odmaknjeni IMP-jev delček smo pokukali v prvih septembrskih dneh in se pozanimali, kaj v tem servisu delajo, kakšna je specifična tega dela, pa tudi o tem, s kakšnimi problemi se delavci srečujejo pri svojem vsakdanjem delu.

Vodja servisa Andrej Korotaj je povedal, da je v tem servisu zaposlenih 10 delavcev, od katerih jih je pet za klima omare, drugih pet pa za servisiranje klima naprav in imajo različne stopnje izobrazbe – od kvalifikacije do inženirja strojništva. Serviserji opravljajo naloge v glavnem samostojno na terenu. Zato morajo relativno dobro poznati procese v klimatizaciji in klimatske naprave. Njihovo delo je predvsem terensko in je povezano z njihovim načinom življenja. V glavnem delajo na območju Slovenije, serviserji klima omar pa na območju cele Jugoslavije.

Delavci, ki opravljajo dela servisiranja klima omar, izhajajo v glavnem iz proizvodnje klima omar, kjer so si pridobili izkušnje za delo v hladilni tehniki.

Za organizacijo dela v servisu je značilno, da se serviserji po določenih servisnih opravilih vračajo za nekaj dni na delo v proizvodnjo, kjer izmenjajo izkušnje o delovanju klima omar ter se seznanijo z novimi elementi, ki so vgrajeni v klima omare ter z izboljšavami v njihovem delovanju. Le tako je zagotovljen pretok informacij med razvojem, proizvodnjo in servisom klima omar.

V klima montažinem servisu se ukvarjajo z zagonom klima omar, ki jih instalirajo, jih med seboj povežejo, kontrolirajo delovanje vseh funkcij klima omar, delovanje vseh elementov, opravijo polnitev hladilnega sistema in preizkusijo delovanje omare. Potem pa pridejo na vrsto še meritve parametrov: temperature, vlage, količine zraka, šumnosti. V servisu servisirajo klima omare, ki so izdelki Klima montaže. To servisiranje je sedaj urejeno s pogodbo o rednem vzdrževanju ali pa intervencijsko na klic.

Druga vrsta servisa pa je servisiranje klima naprav, v katero spada pregled in sevisiranje avtomatike. Servis pa opravlja tudi servisiranje samih klima naprav – to je zamenjave ležajev, jermenov, popravila grelnikov, hladilnikov, regulacijskih žaluzij, dobavo in zamenjavo filtrov.

V zadnjem času pa opravlja ekipa serviserjev tudi predelavo obstoječih klima naprav, tako da le-te potem delujejo v skladu z obstoječimi projektnimi parametri ali pa servis v sodelovanju s Klima montažnim projektivnim oddelkom usposobi klima naprave tako, da delujejo po novih projektih. Prednost tega servisiranja je v tem, da se investitor o celotnem poslu dogovarja samo z enim izvajalcem.

Tako kot drugod, tudi tu ne gre brez težav. Problemi se pojavljajo zaradi raznovrstnosti dela. Zato je potrebno, da se serviserji stalno izobražujejo ob delu. Za to izobraževanje je poskrbljeno v sodelovanju z oddelkom zagon, tako da vodja servisa in vodja zagona delavce občasno seznanjata z novostmi v procesih ali pa pri opremitvi. Delo na terenu terja precej improvizacije, saj pri klima omarah, ki jih vgrajuje Klima montaža, sodelujejo tudi druge firme (naročniki), ki čestokrat ne opravijo vseh predpisanih pripravljanih del, pa se serviserji zato znajdejo pred dejstvom, da morajo nekatera dela, ki so zunaj pogodbe, opraviti sami. Problemi so tudi s pomanjkanjem rezervnih delov predvsem zato, ker zaradi raznovrstnosti del pri servisiranju klima naprav ni mogoče vnaprej predvideti vrsto potrebnega materiala. Dodatna težava pa je v tem, da so zaloge materiala v današnjih časih zelo drage.

Marija Primc

Tu je montirana protihrupna kabina za zaščito stroja za izdelovanje hladnih plenič za dojenčke. Pri tem stroju so imeli v Tosami že pred tem montirano kabino krškega proizvajalca SOP, ki pa ni ustrezala in so jo nadomestili z IMP-jevo. Kmalu za tem so eno od kabin montirali v ČGP Delo

v Ljubljani. Ena od protihrupnih kabin je montirana v Iskri Železniki za zaščito preizkusne proge za sesalce. Montirali pa so kabine tudi v več drugih firmah ne le na območju Slovenije, ampak tudi na jugoslovanskem območju, nekaj pa jih je IMP izvozil tudi v Irak.

Poleg IMP-ja izdelujejo za zdaj podobne kabine v jugoslovanskem prostoru še Termika, Grad-evinsko projektni zavod na Reki in Sloboda Čačak. V IMP-ju pa se tudi Klima Celje ukvarja s tehnično akustiko.

Tiovi razvijalci sedaj razvijajo novo sendvič ploščo, ki jo bodo v Tiu izdelovali s tehnologijo valjanja pločevine. Sendvič plošče bo mogoče uporabljati ne le v kabinah pač pa tudi pri klima in strešnih centralah, ki jih izdelujeta Klima Celje in Montaža Maribor. I. letos bodo izdelali orodja za izdelovanje teh plošč, prihodnje leto pa bodo, kot pričakujejo, izdelali prve količine sendvič plošč. Le-te bodo tudi primernejše za izvoz, ker so kompaktnije in ker jih bo možno prodajati v elementih. Izdelane bodo v celoti iz domačega materiala.

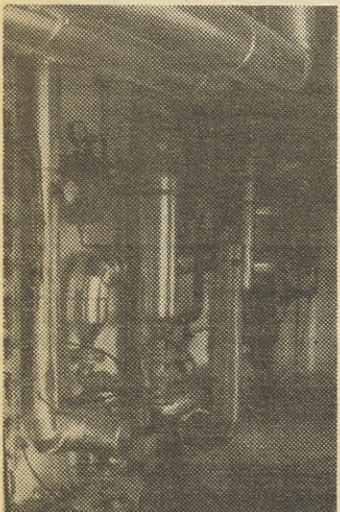
M. P.

Potrjeni

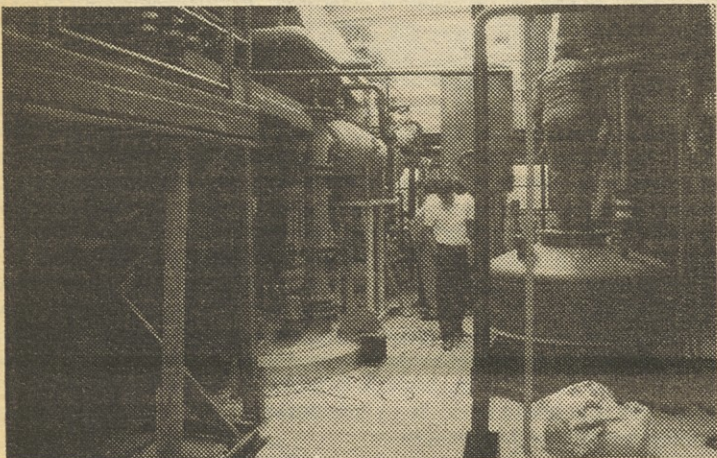
Delegati delavskega sveta sozda so na seji 30. avgusta potrdili predlog priznanj sozda IMP za leto, ki ga je pripravila komisija pri Koordinacijskem odboru sindikata na osnovi zbranih predlogov iz ozdov. Tako bo leto prejelo omenjena priznanja, ki bodo podeljena enkrat v jeseni, 91 IMP-jevcev in sicer 71 za izjemno uspešno in prizadevno delo, en delavec bo dobil priznanje za posebne uspehe pri razvijanju tehnologije, šestim delavcem bo podeljeno priznanje za uspešno delovanje na področju samoupravljanja, trem za učinkovito uresničevanje sindikalnih nalog, štirim za uspešno delo na področju športne dejavnosti, enemu za uspešno delo na področju inovacij, enemu za prizadevno delo na področju mentorstva, enemu za posebne uspehe na področju vzgoje in izobraževanja, enemu za požrtvovalnost pri reševanju življenj, enemu za posebne uspehe na področju razvojne dejavnosti ter enemu za 80-krat darovano kri.

Adijo Miška!

Naš Miško Gibičar, ki je kar 23 let delal v Panoniji, se je zdaj upokojil. Zaposlil se je leta 1956 kot mojster v stari Panoniji v Cvetkovi ulici. Delal je potem v proizvodnji, pa v prototipni delavnici, v kontroli, v skladišču repromateriala kot kontrolor materiala. Z lepe goričke vasiče pri avstrijski meji se je sprva vozil z motorjem, potem z avtom, ko pa je dobila vas prometno povezavo, pa z avtobusom. Ob upokojitvi je direktor tozda Kmetijska mehanizacija Stanko Kovačič izročil Mišku sliko in uro ter se mu zahvalil za dolgoletno zvestobo Panoniji.

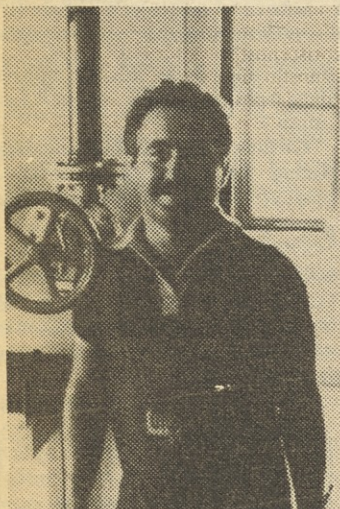

Del zahtevnih instalacij

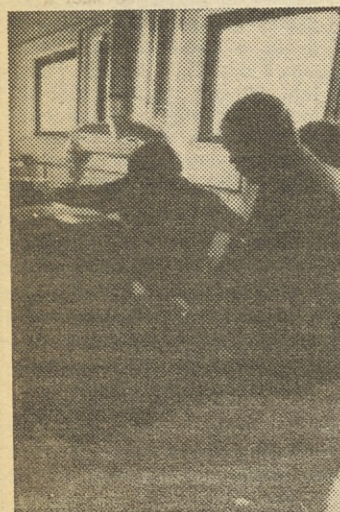

Tu in tam je treba kaj priviti

sebnosti pozornosti, ampak so se predvsem osredotočili na kakovostno izvedbo instalacijskih del. Po njegovi oceni je namreč kakovostno opravljeno delo jamstvo za uspešno delovanje tehnologije. Prvi preizkusi so pokazali, da so bila dela opravljena kakovostno in so vse instalacije uspešno prestale preizkuse in so jih uspešno zagnali. Sicer pa sta za uspešno izvedbo Montažnih del skrbela dva izkušena strokovnjaka tov. Kirbiš, ki deluje sicer izredno mladostno, vendar kot

Pri vodilnem monterju Branku Pirlingerju se je vse začelo in končalo

Električari pri zadnjih meritvah

Mobilnost delovne sile

Sposobni, učinkoviti, uspešni in produktivni?!

Vsak sistem mora spremembe v okolju absorbirati v svojo strukturo, drugače se ne more tekoče spreminjati. Živimo v Evropi. Povezovati moramo industrijo in institut v graditi celo manjše obrate v Evropi. Sodobna industrijska podjetja imajo osnovni problem v rasti in preživetju, kar je možno rešiti z visoko prilagodljivostjo okolju. Prilaganje v Evropi lahko pospešimo le:

- z mobilnostjo delovne sile
- z boljšo konkurenčnostjo (ki sproža inovativnost)
- s povezovanjem
- z boljšo organizacijsko kulturo (proces učenja)
- z večjo inovativnostjo (ne imitativnostjo)
- z večjo sistematizacijo in standardizacijo
- z večjim izvozom na konvertibilni trg
- z večjo kvaliteto (poslovna kultura)
- z večjo demokracijo
- z manjšanjem deleža materiala v proizvodih in z lastnim znanjem, je zapisal dr. Janez Jerovšek v svoji knjigi Mobilnost delovne sile.

Proces prilaganja lahko imenujemo prestrukturiranje. To je možno le, če se tudi podjetje samo spreminja. Prestrukturiranje na osnovi tržnih zakonitosti je najhitrejša in najmanj moteno, manj kot bi sicer bilo na osnovi podrobnih planov. Prilaganje se vedno znova izpostavlja v interakcijah med posameznimi sistemi, pri čemer sama kritika ničesar ne reši, definirati in spoznati je potrebno tudi dobre stvari obstoječega sistema.

Bistvo problema ni v tem, da ne bi mogli prestrukturiranja izpeljati, temveč bolj v tem, kdaj in s kakšnim tempom in kar je najvažnejše, ali je možno pri tem preskočiti določene razvojne faze.

Prestrukturiranje enostavno ni mogoče brez visoko usposobljenih kadrov in znanstveno raziskovalnega dela.

MOBILNOST DELOVNE SILE

Leta 1960 so imele ZDA, leta 1970 Nemčija in leta 1982 Francija tolikšen odstotek zaposlenih z visoko in višjo izobrazbo, kot ga imamo danes v Sloveniji. To je seveda premalo za učinkovit razvoj gospodarstva pri nas. Boljša izobrazbena struktura oziroma visoko strokovni kadri niso nič manj pomembni kot sprememba v tehnologiji.

Število visoko strokovnih kadrov v razvojnih službah je precej manj kot v primerjavi z industrijsko razvitimi deželami. Višek kadrov se danes pojavlja pri zaposlenih z nižjimi izobrazbenimi stopnjami, kar je posledica nenačrtnega (ekstenzivnega) zaposlovanja v preteklosti.

Za naše razmere niso značilna velika mobilnost kapitala niti tehnološka prebojnost, niti hitro prilaganje na spremembe na trgu glede ponudbe in povpraševanja. Poleg tega je naša proizvodnja pretežno tehnološko nezahtevna, premiki v kapitalno intenzivno proizvodnjo pa so prepočasni. Tako struktura gospodarstva pa ne zahteva zelo visoke mobilne delovne sile.

Od zunaj vnesen selekcijski mehanizem, ki ne dela samoregulatorno, ima za posledico povprečno produktivnost, kvaliteto, znanje in prizadevnost. Če postane povprečje sistemskost, pomeni, da tudi moč in odločanje delujeta na tem nivoju. Tisti, ki več znajo, bi morali biti znatno bolj mobilni, vendar je pri nas še vedno žal tako, da je mobilnost posledica slabih dohodkov, nezadovoljnosti, neprofesionalnega vodenja, ne pa zaradi prevleke znanja.

Zato je potrebno kadrovske tokove tako usmerjati, da pridejo kot samoregulatorski mehanizem do večje kvalitete, sposobnosti, znanje in izobrazba. Tej selekciji je podrejena mobilnost kadrov, ki je individualna funkcija, ker se z njo zadovoljuje želje. V prednostni položaj postavlja le sposobne, učinkovite, uspešne in produktivne.

Vsako večje prestrukturiranje gospodarstva in prehod v tehnološko višje stopnje gospodarjenja zahteva večjo vertikalno mobilnost, ki pri naša seveda močno selektivnost.

Problem selekcijskih kriterijev se pri prehajanju v višje tehnološke stopnje izredno zaostreje.

Sistemi, ki teh kriterijev ne zaostrejo oziroma večajo, zelo težko sprejemajo višje tehnološke stopnje.

BOLJŠA KONKURENČNOST

Postavimo si najprej vprašanje, zakaj je pri nas tako visok proporcionalno-administrativnih delavcev? Prav gotovo ni tehnološko determiniran, ampak s sistemsko kompleksnostjo in seveda s precejšnjo stopnjo birokratizacije. To pomeni, da deluje sistem z visokimi stroški in da tak ne more biti konkurenčen na zahtevnih trgih. Tako imenovani vzdrževalni sistem deluje z visokimi stroški.

Koliko je vredna delovna sila, oziroma koliko je vredna ura dveh različnih delavcev v tržnem sistemu, je odgovoril že Marx, ko je dejal, da o tem odloča konkurenca in ker v večini proizvodnih nismo konkurenčni, smo tem bolj ranljivi na razne šoke, ki prihajajo iz širšega okolja (meta sistema).

Konkurenčni nismo zato, ker imamo prenizko stopnjo rasti produktivnosti. Če to seveda sploh je rast in previsoke proizvodne stroške.

Pri nas imamo več vodilnih kot v industrijsko razvitih državah, če je pri tem kriterij merjenja število podrejenih na enega nadrejenega. Seveda teh razmerij ne določa tehnologija, temveč cela vrsta drugih dejavnikov, med katerimi moč ni na zadnjem mestu.

Konkurenčna sposobnost se nam torej zmanjšuje, ker se razlike v povprečni stopnji produktivnosti dela proti industrijsko razvitim državam zmanjšujejo.

V sodobnem svetu obstajajo konkurenčni boji celo med največjimi

more v sodobnem tehnološko spreminjajočem svetu veliko narediti. Tisti pa, ki koncentrirajo pamet s povezovanjem, dobijo v svoje razvojne oddelke navidezno tudi po sto in več strokovnjakov.

Glede na to, da prihajajo v ospredje predvsem majhna in srednja podjetja in pogosto maloserijska proizvodnja, postajajo, kar je značilnost povezav, čedalje bolj številni kooperanti.

ORGANIZACIJSKA KULTURA

V naših podjetjih je pogosto organizacija tako postavljena, da potrebujemo večji proporcionalni administracije, tolikšen, kot je potreben v industrijsko zelo razvitih državah.

Pri zaposlovanju gre za tokove, ki jih ne determinirajo tehnologija in potrebe proizvodnje, temveč neustrezna organizacija, ki tudi na tem področju ne upošteva zakonov trga.

Slaba organizacija dela se kaže v nezadostni ekspanziji podjetja, v preslabi koordinaciji med posameznimi oddelki, službami in posamezniki, v napetostih, majhni motiviranosti, itd.

Pri nas je organizacija dela prilagojena nezahtevnim proizvodnjam in je glede poudarka na individualnem nagrajevanju vedno bolj v neskladju z zahtevami tehnološko razvite proizvodnje.

Obstoječa organizacija dela je forsirala sistem vrednosti, ki je podpiral delovno intenzivno proizvodnjo, neizkoriščenost znanja in nizek status tehničnih kadrov.

Produktivnost se zato ni povečala tudi z izpolnjenostjo tehnologije, ker se organizacija dela ni prilagodila zahtevani tehnologiji.

Organizacijska kultura je taka, kot jo je hotelo vodstvo.

Organizacijski principi so močno odvisni od vrednot, od pozivov, od vzgoje. Kakršno organizacijsko strukturo že ima podjetje, je ta vedno manj določena s tehnologijo in vedno bolj z vrednostnim sistemom, kar se vidi že iz primerjave Japonske in ZDA. To pomeni, da je določeno delo možno opraviti na različne načine po principu ekvivalenosti s močnim vplivom vrednot, ki se nanašajo na delo. To je življenjsko in eksistenčno vprašanje.

Forsirati in ustvariti bi bilo potrebno takšno organizacijo dela, v kateri bo prišla do izraza etika dela, ki bo subtilna, zgrajena na tistih motivacijskih dejavnikih, ki pomenijo duhovni razvoj vsakega posameznika, ki ne bo temeljila na sili in kazni.

Industrijsko razvitih držav in možno dohiti zaradi pomanjkanja resursov, temveč pomanjkanja stimulativne organizacije, ki lahko dane, predvsem človeške resurse, aktivira.

Podjetja industrijsko razvitih držav v svoje proizvode vgrajujejo vedno več znanja, zato organizacijske vede zagovarjajo dualne in paralelne strukture. Podjetja, ki producirajo nova znanja, lahko to uspešno opravljajo le, če omogočajo tako iniciativno kot resistenco. Bolj ko je proizvodnja tehnološko zahtevna, večja je potreba po iniciativni in inovaciji, ti pa sta možni le, če je dopustna resistenca.

Podrobno planiranje nalog, ki so točno opisane in povezane tudi z napredovanjem, niso v skladu z razvojem tehnologije in tehnike, ker ne sprožajo inovativnosti in kreativnosti. Po navadi se pri tehnološko nezahtevni proizvodnji najde skupina, čisto bolj izobrazbena od drugih, ki s pozicije moči določa cilje in premise za vodenje proizvodnje, kar pa ni sistemsko potrebna.

Ena najpomembnejših organizacijskih dimenzij je zato profesionalizacija, ki jo je potrebno bolj upoštevati kot gre prestrukturiranje v smeri tehnološko zahtevnih proizvodov.

Razvoj proizvodnih sredstev in tehnologije zahteva vedno nove organizacijske rešitve, nove oblike povezovanja med elementi sistema.

Sodobne organizacijske teorije zagovarjajo manjšo hierarhijo in bolj elastično, prilagodljivo in manj formalizirano organizacijo. Priporočajo usklajevanje in kompromis med nasprotnimi stališči. Ne zavzemajo se za optimalne, temveč najbolj sprejemljive odločitve.

Sodobna organizacija dela omogoča, da je napredovanje na lestvici vodilnih položajev samo ena od oblik, pomembnejše pa je napredovanje v okviru strokovnega dela. Pri nas nizka profesionalizacija omogoča zgolj klasične načine napredovanja.

Dobra organizacija dela tudi omogoča zaposlovanje tistih, ki imajo več izobrazbe, kot pa je potrebno. Ti obvladajo več delovnih situacij, so bolj prilagodljivi na spremembe, so inovativnejši. To je po navadi tudi del konkurenčnega boja med podjetji.

Organizacijske vede priporočajo usklajevanje in kompromis med nasprotnimi stališči za najbolj sprejemljiv način. Izogibanje konfliktom uvrščajo med nereševalne metode, ker se probleme tako le odlašajo, dominacijo, ki se zreducira na zmago ali poraz, pa absolutno odklanjajo. Po

podatkih se pri nas približno 50 odstotkov konfliktov rešuje z dominacijo.

Čeprav dostikrat ekonomska politika dela restriktivno, je vsaj deloma možno izboljšati organizacijo dela, saj je ta relativno avtonomen sistem, kot je tudi tehnična učinkovitost. Organizacija dela, tehnična učinkovitost in uspešnost so večdimenzionalni koncepti, ki delujejo v meta, makro in mikro sistemu. Ekonomske vede vidijo najmočnejše determinante v makro sistemu, zato težko merljivo dejavnikom od izobrazbe do vrednot ne pripisujejo teže. Organizacijske vede pa nasprotno ravno mikro sistemu pripisujejo največji pomen za visoko učinkovitost.

Zahodne države so producirale veliko novega znanja, ki so ga uporabljali drugi. Zato je dana organizacija pomembnejša, kot novo znanje in kapital, saj ostanejo ob slabi organizaciji, človeški in kapitalni resursi nizko izkoriščeni.

INOVATIVNOST

Pri nas predvsem dobro obiskujemo seje, vendar proizvajalci v bistvu že vedo, kdo bo ponudil kaj novega. Glavni vzvod inovacij je konkurenca.

Pri nas zelo pogosto funkcionirajo podjetja po Mc Namarovem sindromu. Pri tem vodstvo skrbi za strateški plan, kompiutersko čim več stvari programira in poišče talente z najbolj znanih univerz, da bo podjetje delalo kot stroj, kateremu lahko eksperti vse disfunkcije takoj odpravijo. Naloge morajo biti točno definirane, sistem nagrajevanja pa je individualno vezan na uspešno izpolnjevanje nalog. Taka organizacija pa je vedno bolj predmet kritike, ker ni več skladna z razvojem tehnologije, ki potrebuje inovacijo in kreativnost prav tako, ali pa še bolj spodaj, kot na vrhu podjetja. Centralizirani sistemi, hierarhični in formalizirani, ubijajo inovativnost predvsem na nižjih nivojih. To ima manjše posledice pri tehnološko manj zahtevnih proizvodnjah.

Čeprav se pri nas pogosto navaja kot poglavitni vzrok za nizko stopnjo tehnične inovativnosti neustrezno materialno nagrajevanje, so dejanski vzroki subtilnejši.

Izdelki, ki jih izdelujemo pri nas, so v veliki meri odvisni od znanja tujih tehničnih kadrov, zato je vloga naših tehničnih kadrov zreducirana zgolj na aplikacijo in seveda na najnižji možni status.

Število proizvodov, ki jih izdelamo sami z lastnim znanjem, se še vedno zmanjšuje. To pomeni, da naši pomembni tehnični kadri in inovatorji, nosilci patentov, bežijo, fluktuirajo iz podjetij, kjer so doprinesli k njihovega razvoja. Gre za proces oziroma politiko, da se število domačih patentov, ki so dokaz industrijskega neke znanosti, zmanjšuje.

Če bi našim tehničnim kadrom povečali osebne dohodeke, jim statusa ne bi pomembno dvignili, ker je ta določen z obstoječo delitvijo dela in strategijo razvoja. To pomeni da inovativnosti ne moremo izboljšati s kratkoročnimi korekturami pri točkovnem vrednotenju njihovega dela, ampak le s tako strategijo razvoja, v kateri bo uporaba novega znanja pomenila osnovni konstitutivni del delovnega procesa. Torej je potrebno uresničiti deklarirano razvojno politiko in uveljaviti profesionalne standarde.

Podjetje je lahko inovativno le tedaj, če je delo vseh teh, ki so na kakršen koli način inovativni, cenjeno, upoštevano in ustrezno vrednoteno. Žal je pri nas tako, da so posamezniki z največjim vplivom prepuščeni, da so najbolj upoštevani.

Inovativne družbe se ne ustvarjajo že tedaj, če je prisotno veliko število visoko izobraženih strokovnjakov in če so razpoložljiva investicijska sredstva. Zato je potrebna še demokratična organizacija, znotraj katere pride do veljave ustvarjalnost in selektivnost po profesionalnih kriterijih, da se prepreči sistem blokad na motivacijskem področju.

Zato v konkurenčnem boju bolj kot količina kapitala, znanja in inovacij odloča organizacijska prožnost glede izbire, stimulacije in hitre uporabe inovacij.

KONVERTIBILNI TRG

V našem prostoru nismo uveljavili racionalne delitve dela, zato se tudi ne moremo vključiti v mednarodno delitev dela.

Če trga ni ali nima zadostne veljave, postanejo kriteriji uspešnosti manjši, težje merljivi, bolj difuzni, vendar ne nehajo veljati. Podjetje, ki pride s svojim proizvodom na zahtevni mednarodni trg, ugotovi na osnovi cene in stroškov, da je njen proizvod precej dražji, ker ima nizko konkurenčnost in nizko produktivnost.

Če postavimo mednarodne, to je svetovne konkurenčne kriterije za merjenje sposobnosti podjetja za njihovo preživetje, ugotavljamo, da kljub temu, da smo se jim že približevali, se od njih zopet oddaljujemo.

S tem naša konkurenčnost in sposobnost za preživetje vedno bolj pešata.

Na domačem avtarktičnem trgu pa se kriteriji za merjenje sposobnosti preživetja menjajo, ker nadpovprečne stroške in podpovprečno produktivnost plača domači potrošnik. Tu pa obstaja nevarnost, da bo s tem trendom vedno več podjetij tudi na domačem trgu pri domačih avtarktičnih kriterijih začelo izgubljati sposobnosti za preživetje.

Dokler niso bile razvojne možnosti v okviru delovno intenzivne industrije izčrpane, se je razlika v stopnji rasti produktivnosti dela in razlika v tehnološki razvitosti med nami in industrijsko razvitimi državami zmanjševala, ko pa so bile te izčrpane, smo postali na zahtevnih trgih vedno manj konkurenčni in naš izvoz je upadal. Če pa je izvoz porastel, je to zato, ker ni temeljil na običajnih ekonomskih merilih, ampak zato, ker smo izvažali vse, kar najde kupca, ne glede na ceno. Kar je izvoznik izgubljal, je plačala družba.

Nespoštovanje zakona vrednosti in tržnih zakonitosti pravzaprav onemogoča vpogled in izračun učinkovitosti podjetij. Zgodi se lahko, da so določena podjetja na osnovi ustvarjenega dohodka doma uspešna, če pa bi svoje proizvode prenesla na zahtevni svetovni trg, bi se tam njena nizka učinkovitost takoj pokazala.

Svetovne produktivistične kriterije izločamo zato, ker posredno ne priznavamo v zadostni meri zakonov trga.

Sodobnega ekonomskega življenja ni možno organizirati v smislu ekonomske avtarkije, ker tiste družbe, ki v svoje ekonomsko življenje ne vnašajo svetovnih produktivističnih kriterijev, relativno zaostajajo. To pa ne pomeni le, da te bolj razviti izkoriščajo, ampak da je možno kmalu priti do točke, ko z razvitimi sistemi ne bo več možno sodelovanje.

Če razvite industrijske družbe naredijo proizvod v eni uri, mi pa v treh, pomeni, da bodo s sodelovanjem vedno večje težave. Princip recipročnosti je vedno bolj vržen iz ravnoteže.

Pri določeni stopnji tehnološkega razvoja postanejo bistvene determinante razvoja izobrazba, znanje, inovacije in vrednote. Kapital oziroma investicije so sicer tudi predpogoji, toda kot same za sebe jih lahko uporabimo le z veliko entropijo. To pomeni vedno nižji učinek na enoto investicij, in da postajamo vedno manj konkurenčni na mednarodnem trgu.

Če je gospodarstvo zaprti in če ne temelji na lojalnih tržnih zakonitostih in ne deluje na osnovi mednarodnih produktivističnih kriterijev, selekcija kadrov ni sistemskost. Odprta gospodarstva izvažajo že dalj časa in trajno sodelujejo z zunanjimi partnerji. Sodelovanje z SSSR gre tudi v smer približevanja pogojem na konvertibilnem trgu, ki zahteva vrhunsko kakovost, moderen dizajn in konkurenčno ceno.

KVALITETA

Biti v neki proizvodnji uspešen, pomeni biti proizvajalec visoke kakovosti. Predvsem nevarno se je uprati na trenutnih dobrih rezultatih in opustiti razvojne napore. Kakovost postaja pomembnejši dejavnik kot cena (ta je visoka in standardna).

Če povprečje postane sistemskost lastnost, pomeni, da se na ta nivo prenese tudi odločanje in moč. Če pa je iz sistema moči izločena kvaliteta in se javlja ta kot slučaj, ne pa kot sistemskost lastnost, potem sistem ne more delovati s tako visoko stopnjo učinkovitosti, kot jo sistem potencialno nosi v svojih intelektualnih rezervah v sebi.

DEMOKRACIJA

Demokracija ni več humanistična vrednota, temveč sistemskost potreba. Kazni in prisile ne vodijo v visoko učinkovitost. Kaznovano usmerjena podjetja v sodobnem svetu ne ustvarjajo visoke učinkovitosti.

Demokratična organizacija mora omogočati realizacijo intelektualnih potencialov in vseh sposobnosti in iniciativ, ki jih zaposleni nosijo v sebi. Mora spodbujati, ne pa groziti, nagrajevati ustvarjalnost ne pa konformnost, posvečati pozornost prodornosti in prizadevnosti, ceniti delo, ne pa lojalistično vdanost.

Nobena skrivnost ni, da veliko število strokovnjakov z visoko izobrazbo in investicijska sredstva ne ustvarijo avtomatično tehnološko visoko inovativne službe, saj je to možno le z ustrezno demokratično organizacijo, znotraj katere pride do veljave ustvarjalnost.

V sodobnem svetu dobivajo nezaposleni visoke podpore, zato nezaposlena masa ne pomeni garancije, da bodo zaposleni bolje delali. Uporaba negativnih motivacijskih faktorjev oziroma kaznovano usmerjeno podjetje v sodobnem svetu ne ustvarja visoke učinkovitosti.

Japonski delavci delajo intenzivno, vendar to ni doseženo z zunanjo prisilo, s kaznijo, z odpuščanjem ali s podobnimi represivnimi ukrepi. Ta prisila je notranja, internalizirana. Gre

za sistem vrednot, ki jih delavci notranje sprejmejo in se po njih ravnavajo.

Empirično je dokazano, da podjetja z vedno bolj moderno tehnologijo v moderni dobi ne morejo biti učinkovita, če so kaznovano usmerjena. Na znanosti in znanju temelječa industrijska podjetja so lahko ekonomsko učinkovita le s kombinacijo pozitivnih, motivacijskih činiteljev, pri katerih denar ni najpomembnejši.

MANJ MATERIALA, VEČ ZNANJA

Med odločilnimi dejavniki napredka so prav gotovo kadri. Spremembe tehnologije in tehnike ne more noben šolski sistem dohajati. Zato je potrebno dodatno izobraževanje, prešolanje, preusmerjanje, bralna značka, itd. Japonci pravijo, da izobrazbe ni nikoli preveč in res imajo posamezniki vedno več izobrazbe in znanja, kot to njihovo delo zahteva. To pomeni, da podrobni opisi del in strogo formalizirana struktura ni več potrebna, kar pomeni tudi hitro odzivanje na spremembe. Tu so sicer problemi, ker imamo opraviti s človekom, ne proizvodom, človek pa ima željo, voljo in interese. Če te ne bodo upošteevane, človek ne bo ravnal s potrebami sistema, temveč s svojimi potrebami. Povprečni bi morali težiti k nadpovprečnim, kajti če padejo v podpovprečnost, izgubijo možnost preživetja. Za presojo izobrazbene strukture kadrov je potrebno poznati sedanjost in prihodnji proizvodni program oziroma ambicije podjetja.

Solanje inženirjev za potrebe managementa je izredno pomembno, saj je usposabljanje za vodenje ena od zelo pomembnih investicij podjetja. Vendar je izredno pomembno tudi permanentno solanje tehničnih, ekonomskih in drugih kadrov, ki so ključni nosilci tehnologije in njenega razvoja. Tu je bistveno popolno angžiranje in sodobno znanje teh kadrov.

Zavedati se moramo, da bo naš priključek k tujim znanjem in tuji tehnologiji odvisen predvsem od našega lastnega znanja, ki ga morda nekaj že imamo, in ki smo ga pripravljeno prinesli v to zakladnico. Tuja znanja nam ne bodo neomejeno dostopna in odprta.

Gre za to, da nas velika odvisnost od tuje tehnologije in tuje znanja spravlja v podrejen položaj, v katerem determinirajo našo uspešnost tuji partnerji.

Pri tem ni problem v produkciji novega znanja, težave so v tem, da novo znanje lahko najde samo tisti, ki se sam tekoče izobražuje, in ko so mu dana dokumentacijski in drugi pogoji, da to novo znanje odkriva. Ker ti pogoji pri nas niso v zadostni meri izpolnjeni, prihaja pogosto do napačnih poslovnih odločitev.

Velika mobilnost informacij in seveda kadrov ustvarja bolj odprte sisteme in s tem omogoča uporabo profesionalnih kriterijev. Res je, da je te v majhnih sistemih težje doseči, za kar je potrebno prestopiti meje nacionalnosti in poiskati recenzente v drugih državah.

Čim več možnosti imajo strokovni in vodilni kadri pri uresničevanju svojih načrtov, tem bolj učinkovito je podjetje. Obstaja torej povezava med izkoriščenostjo delovnega časa in možnostjo uporabe znanja. To pomeni, da posameznik več dela, čim več možnosti ima za to, da izkoristi svoje znanje.

Stalen dotok novega znanja ni potreben le v tehnološko nezahtevnih proizvodnjah, kjer strukturalna togość glede možnosti izkoriščanja znanja in novih idej ne povzroča pomembne ekonomske škode.

V smislu klasičnih organizacijskih konceptov, ki so pri nas še vedno močno navzoči, še vedno pojmujejo za neracionalno, če imajo nezaposleni več izobrazbe, kot jo opis delovnega mesta zahteva. V naših razmerah je povsem normalno, če imajo delavci manj izobrazbe in znanja, kot opis delovnega mesta zahteva.

Marsikdaj slišimo, da diplomirani inženirjev ne potrebujemo. Vendar je resnica drugačna. Gre za razlike v osebnih dohodkih, ki so sicer dohodkovno, ne pa delovno pokriti, ki so rezultat neprincipiálnosti, nekontroliranosti, nepravilne uporabe moči in spretnosti in prikazovanju nedela premalo strokovnega dela.

Če je cilj našega gospodarstva, da ga prestrukturiramo in tehnološko dvignemo do stopnje, v okviru katere je znanje bistveni dejavnik razvoja, potem to pomeni, da so visoko usposobljeni kadri tisti dejavniki, brez katerega ni možno izvesti prestrukturiranja.

Relativno visoko izobrazbena delovna sila ima namreč to lastnost, da se lahko hitro menja v poklicih in da je možna velika nadomestljivost poklicev (kvalifikacijski paradoks ali razspecializacija).

Drago Goli

P.s.: Tekst je nastal na osnovi knjige dr. Janeza Jerovška Mobilnost kadrov v delovni organizaciji, ki je izšla pri založbi DD Univerzum.

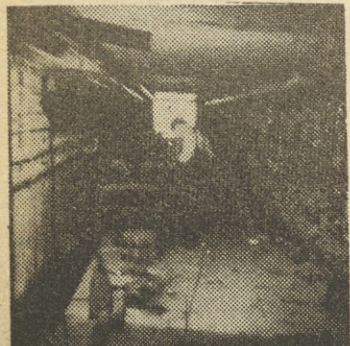
Reportaža

Iz močvirja toplice

Moravske toplice so postale že evropski fenomen. O moči moravske termalne vode ne kaže izgubljati besed. O njeni zdravilni moči smo že tako ali tako veliko slišali, v zadnjem času pa vse bolj pridobiva, oziroma je že pridobila na energetskem pomenu, saj z njo ogrevajo ves kompleks Moravskih toplic od »panonskih slamnjac« do hotela in vseh ostalih pritliklin zraven. Podobno bo tudi v prostorih nove fizioterapije, kjer smo obiskali Bliskove monterje strojnih, elektro in klima naprav prav v tistem vročem avgustovskem peklju.

Močvara

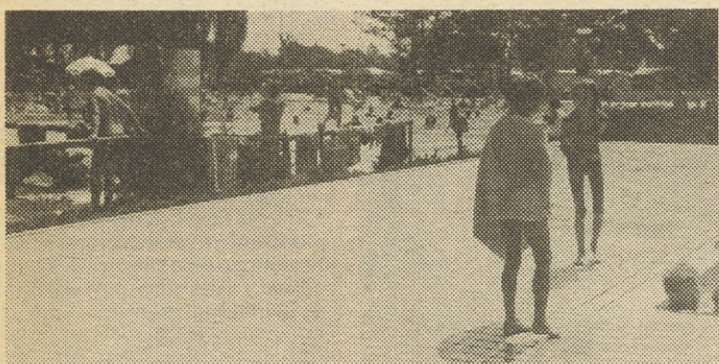
Ko smo se pogovarjali o tej najnovejši naložbi, ki so si jo omislili v Moravskih toplicah, so se mi misli vrnile tja daleč nazaj v 60-ta leta, ko se je to začelo. Dogodki so mi zelo blizu, ker so se mi vrisali v spomin kot otroku, in ker so bili za naše okolje ne samo za nas otroke sila nenavadni. Meni samemu pa so dobro

V temni kotlovnici sem naletel na svoj prijatelja »Lazota«

znani tudi zaradi tega, čeprav ne izhajam neposredno iz samih Moravc, zaradi neposredne bližine travnika, ki je v bistvu na drugi strani potoka Lipnice. Na tem travniku smo se tako mudili vsaj dvakrat letno po par dni, ko smo sušili seno. Poletni meseci pa so bili ravno osrednji čas dogajanja na velikem železnem čudesu in seveda idealen čas za opazovanje nas zvedavih otrok.

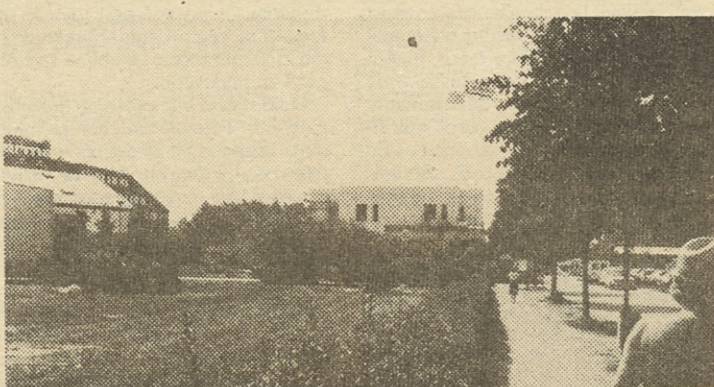
Kot sem že dejal, stojijo današnje toplice v nekdanji močvari, kjer ob bolj vlažnih letinah niti dovolj dobra trava za pokladanje živini ni zrasla. Ponavadi so šas, ki se je bujno razrasel kmetje skoraj do kolen v vodi s težavo pokosili, potem pa na kolih znosili na suho včasih po par sto metrov daleč. Na obronkih pa je močvirje obraščala bujna črna jelša. Morda bo kdo posumil v verodostojnost mojega pisanja, vendar, ko bo obiskal toplice, bo tu in tam naletel še na črno jelšo v kampu, v ozadju teniških igrišč,

Kopalci se niso pustili motiti

pa bo še gotovo lahko opazil zarastline močvirne trave. Tako smo se ob tej močvari vsako leto srečevali krajani iz vsaj treh krajev in v prostem času kakšno rekli – naši očetje – in spet naprej oče koso, mi otroci pa grablje in vile, pa trosi in obračaj in tako iz dneva v dan vsaj dobrih deset dni. Za nas kar prijetne počitnice, če že ne zaradi drugega, tudi zaradi tega, ker smo lahko v času košnje prisluhnili resnim paberkovanjem starejših. Košnja je bila kot kaže spet prelomna tudi za prej omenjeno močvaro. Moram se pohvaliti, da travnika nismo imeli v tem močvirnatem delu. Spomlad, ne spominjam se, ali je bilo 61, 62 ali 63. leta, mi oče reče, ko sem pricapljal za njim z zajtrkom v cekarju z nekaj črne divke in ocvrtim kruhom na travnik, naj pogledam čez Lipnico. To seveda nisem mogel, saj je bila še vsa zarasla, zato sem se splazil čez in videl, da so po peščenici poti, ki se je edina nekoliko dvigala iz močvirja prihajali tovarnjaki, najprej s kamenjem, potem pa s cevmi. Ko sem se vrnil, mi je oče povedal: »Nafto iščejo, vrtali bodo.« Čez nekaj dni je stal stolp, vendar je vse skupaj trajalo le malo časa, kajti ko smo se mi vrnili na travnik h košnji otave, so že pospravili za sabo. Nič iz nafte. Vendar krajani so vse bolj govorili o neki

zatrile. Tako pa si je začel pridobivati domovinsko pravico sindikalni turizem, saj je marsikatera delovna organizacija tu postavila svoj bungalov, nekatere organizacije pa so postavile tudi prikolic v kampu, ki je bil v povojih. Glas o Moravcih je prihrumel do sosednje Avstrije in Avstriji so se kar priselili na to zdravilišče, saj so še danes njegovi velikaštevni obiskovalci, če ne celo (po nočitvah prav gotovo) prevladujoči.

Novo ob ne tako starem

čudni vodi, ki, da je dobra za noge.

Voda v škafcu

Saj veste, ženske na vasi so osrednji javnomnenjski barometer, vsaj v Prekmurju je tako, posebej tiste, ki nosijo mleko v zbiralnico mleka. Ko se je enkrat tu potrdilo, da je res tako, je potem to držalo, potem če je bil ali pa je še potreben uradni blagoslov, so se sestali družinski glavarji, ki so to dali črno na belo. In res so si nekateri v steklenicah nosili vodo domov in močili noge, drugi so hodili noge zarivat v blato, kamor je iztekala voda. Ljudem je pomagalo, zato so se Moravčani odločili ob pomoči krajanov iz okolice oz. krajevnih skupnosti, da napravijo improviziran bazenček. Dobri dve leti po naftarjih se je torej začelo. V tistem, ne večjem kot 10 x 6 metrov in kakšnih 70-80 centimetrov globokem bazenčku je mrgolelo ljudi in v tem bazenu se je začel moravski turizem. Zadevo je prva zgrabila soboška Zvezda, ki je zgradila improvizirano poletno gostišče, kar vas lahko vse še danes spremlja, le k izviru moravske vode se je potrebno podati. Iz tega se je porodila sanitarna ureditev prvega bazenčka in zgraditev novega – večjega. Zgrajene so prve sanitarne, sicer še zmeraj sezonskega značaja,

Zdaj in naprej

V toplicah imajo veliko načrtov, tako že nekaj let visi na nitki prej omenjeni travnik, ki mi je bil iztočnica tega zapisa. Razvojna pot moravskega turizma pa je povezana tudi z IMP-jevo organizacijo Bliskom, ki je v tem razvoju sodeloval skorajda pri vseh instalacijskih in krovskih delih doslej. Kot sem zapisal, sem jih v začetku avgusta obiskal, ko so opravljali zaključna dela na novi terapiji.

Sicer so prva večja investicijska dela v letošnjem letu, z izjemo rednih vzdrževalnih, ki jih redno opravljajo, že opravili pri obnovi centralne kuhinje. V tem primeru je šlo za specifičen objekt, katerega obnova je bila vezana na izredno kratek rok dobrih dveh mesecev. Po oceni vodje montaže za elektriko so bila vsa instalacijska dela, tako strojna, kot elektro, dobro opravljena, čeprav so jih roki dodatno pritiskali, ker so gradbinci zamujali. O uspešni obnovi nenazadnje dokazuje dejstvo, da že mesec dni polno obremenjeno obratuje.

Sama terapija obsega telovadnico, pokriti bazen, sprejemne ambulante, ordinacije za zdravnike specialiste, elektroterapijo, kabine za specialno terapijo, v bazenu so še kadi za podvodne masaže in peloidne obloge. Po teh delih pa so začeli še z deli na obnovi okrogle restavracije in kopalniških kabin.

Tudi pri terapiji so roki izredno kratki, v času, ko boste imeli članek v rokah, bodo monterji že kje drugje, pa tudi pripeka jih ne bo več tako hudo stiskala. Kot sta povedala Marjan Žilavec in Milan Kerman, Blisk opravlja vsa montažna dela, strojne, vodovod, elektro in klimo. Vrednost sklenjenega posla je bila 60 milijonov dinarjev s tem, da so dobili 12 milijonov dinarjev za dodatna dela. V bistvu gre, kot sta pove-

Panonsko naselje

kabine in razširjena restavracija. To pa je posebna zgodba.

Konec tradicionalnega kmečkega turizma

Restavracije, olepšave in vsi ti posegi urbaniziranega biznisa so naredili križ čez tradicionalni kmečki turizem, ki se je odločil za »prvo investicijo« zgolj zato, ker mu je voda prijala in pomagala, s tem pa ni postal ozek, ampak je dopuščal možnost, da so te vrline vode uživali tudi drugi, seveda zastoj, le pot jih je nekaj stala. Zato ni čudno, da je nekdanja močvara postala pravo romarsko shajališče, podobno tistemu – nekaj let pred tem – v Črnem lesu pri Turnišču, s to razliko, da tu oblasti samoiniciativnosti niso

dala za klasična instalacijska dela, kjer vgrajujejo vso obstoječo IMP-jevo opremo. Sicer pa so ta dela tudi po svoje specifična, tako se pri elektro instalacijah pojavlja izredno veliko signalne tehnike, kar je glede na samo naravo objekta tudi razumljivo. Ne delajo oziroma niso delali na instalaciji bazenske tehnike. Prav tako kot vsi objekti v Moravskih toplicah bo tudi ta objekt ogrevan s termalno vodo. Greta je talno vendar tega ne opravljajo Bliskovci, ampak neki privatnik.

Kot pravita, posebnih problemov na gradbišču v tehnološkem smislu niso imeli, so pa problemi z gradbinci, ki enostavno niso uspevali dohajati dogovorjenih rokov.

J. Votek

Kmetijski sejem

Sejemske tegobe

Znani ekonomist Kondrati se je obračal v grobu, če se je sploh lahko, glede na to koliko zla so mu prizadejali naši kvazi politikanti, ko so zaničevali njegovo teorijo valov. Vendar izkušen in prekaljen ekonomski lisjak se ni zmotil. Motila se je naša politokracija, ki je trmasto in strumno korakala v blato, ne da bi se zavedala, da se pogreza v živo blato. Nenazadnje je stari lisjak imel prav in še kako prav, je pokazalo naše kmetijstvo. To je nihalo z zmogljivostjo njegovih pljuč, kot so se ničkolikokrat poigrali. Najprej so mu dali, da je prišlo do sape le za kratek čas, da se je potem spet dušilo do onemoglosti, pa spet malo, pa spet adijo. In sedaj je izčrpano klecnilo, klecnilo tudi zaradi tega, ker je klecnil njegov sodobni spremljevalec delavski razred. Rekli bi lahko prej obratno delavski razred kleca, ker je klecnil kmet, ker enostavno nima več osnove od koga dobiti poceni podcenjeno hrano.

Panonijska sejemska razstava na Andrejčevem dvorišču

Vzporedno s tem ali na robu tega pa smo priče t.i. tradicionalnim prireditvam, kjer so predstavljeni dosežki kmetijstva in dosežki tistih, ki neposredno živijo od kmetijstva, torej industrije kmetijske mehanizacije in druge opreme za sodobno pridelavo hrane. Že leta (letos so jih našli 26) se v Radgoni vrstijo kmetijsko živilski sejmi. Prireditelji, ki odgovarja na vprašanje, kje je kmetijstvo danes, in kam naj bi šlo v prihodnje. Prireditelji, ki odpira probleme, žal jih ne razrešuje. Tako se vrta v začaranem krogu iz leta v leto. Eni so nad sejmom razočarani, drugi zadovoljni, odvisno od cilja, s katerim so prišli. Nekako najbolj različna so razpoloženja pri izdelovalcih strojev in opreme. Zanje so časi zlatih krav, ko je bilo moč prodati vsako »svasarijo« za med, mimo. Preprosto zato, ker ni denarja, pa ne zato, da bi bil kmet konzervativen in nedovzeten, ampak nima denarja.

Časi niso črni, rožnati pa tudi ne

Resda interes ali boljše ogledovanje kmetov ni pravi barometer povpraševanja po kmetijski mehanizaciji, saj si ti bolj zvedavo ogledujejo stroje, vendar se kljub vsemu v teh časih prodaja nekoliko lažje kot se je pred enim letom ali pred dvema letoma. Lahko bi rekli, da se je izostril okus za kakovost, s katero pa v tem trenutku razpolagajo pri Panoniji. In to ne samo v smislu izdelave, ampak tudi v smislu sodobne tehnološke obdelave, ki teži k čim manjšemu obremenjevanju zemlje in čim boljši obdelavi.

Letos me ni posebej zanimalo, kako in kaj prodajajo, kako komerciala. Bolj me je zanimalo, kako ocenjujejo Panonijini nastop sami »Panonci« z druge linije. Skratka »tkalci« v proizvodnem procesu. Zanimalo me je, kaj in kako je s povratno informacijo. Tu sem naletel na pravega človeka, na človeka z občutkom za stroj in za zemljo Pavla-Palija Švendo. Ko sem prišel na sejem, sem se zvalil k njemu in paberkovala sva o tem in onem, o takšnih in drugačnih branah, pa je čas tekkel. Pri branah mi slikovito razložil, kaj je Yu damping, na primeru vrteče brane Cimosa in Panonije, ko je Cimosa do nedavnega držal tudi do trikrat nižjo ceno kot Panonija, vendar dolgo le niso vzdržali in so se izenačili.

Bliskove hobi črpalk

Podobno je, pravi, s sejalnicami, pri katerih o kakovostni razliki ni moč govoriti, vendar IMT s slabšo kakovostjo nastopa še dampinško, verjetno ne bo več dolgo. Pri tej denarni suši pa ni moč nastopati samo s kakovostjo. Če ne bi bilo dampinga, bi verjetno tudi v Pomurju prevladovale domače sejalnice, žal se bo tu izkazalo podobno kot prej. Vendar je sejalnica stroj, ki ga kmet kupi za svoje življenje, tako so kupci, ki so kupili IMT, zgubljeni. Malo pa so si tega le sami krivi, zatrjuje Pali. »Mi do sedaj v pomurskega kmeta nismo vložili nič, zato se je tako obnašal do nas, kot se je.« Šele sedaj smo začeli delati s pomurskimi kmeti in prve rezultate imamo. »To je tema drugega zapisa. Skočila sva tudi čez mejo. Pravi, da se avstrijski kmet precej zanima za Panonijine stroje, h čemur so bistveno pripomogle cene, pa tudi kakovost, saj so naši stroji skoraj za polovico cenejši kot avstrijski, zato kmetje s sosednje Avstrije postajajo vse pogostejši kupci Panonijinih strojev. Za konec pa

sem ga le pobaral o lanskoletnem hitu, novi škroplilnici Supri, saj je slišati, da ne deluje ravno tako, kot bi morala. »Ja malo nas zares zabavajo predvsem motorji. To enostavno, ko se segrejejo, ne čajo vžigati. Treba je v klet na dva deci, pa tudi motor »zala« ufa«, pribija Švenda.

Bliskova iskra

Tudi Blisk je predstavil svoj del kmetijskega programa. Resda iz delkov ni bilo na pretek, vendar je zanimanje je bilo dokajšnje, tudi zaradi tega, ker so nekateri direktno prodajali. Še poseben odziv kupcev je bil na drobilec koruze, ki so jih prodali nekaj čez 100, nam je povedal vodja prodaje Milan Eržen. Še najmanj pozornosti sta bila deležna trojni silca apna, tako starejši, kot po novejši sodobljani. Razstavljali so boje za kombinirano ogrevanje sanitarne vode. Nedvomno pa je svoj evrsten hit predstavljala nova mala črpalka, ki je nov izdelek Blisk. Pozornost je zbujala zato, ker je enostavna za uporabo, saj je lahko priključimo na navadni vrtni talni stroček, ima pa 1000 litrov pretoka na uro.

Kot nam je povedal Eržen, bo izdelek čez dober mesec na trg s skih pulnih, takrat naj bi začel s serijsko proizvodnjo. Priznati je potrebno, da so si Bliskovi predstavniki na sejm zelo prizadeževali, da bi potešili radovednost številnih obiskovalcev. Kaj več kot povedati in demonstrirati delovanje pa niso mogli. Prospektne dokumentacije enostavno niso imeli. Ko sem jih pobaral o perspektivah in reklamiranih, ki bi si ga nov izdelek ravno zaradi atraktivnosti zaslužil, sem dobil odgovor, direktor ne da. Človek si poslovnost različno razlaga, vendar brez vlaganja v tržni žižče ne gre. Zavedati se je potrebno, da je boj za tržišče hudo in le z vlaganji je moč pričakovati rezultate.

Škoda bi bilo, da bi ta majhna in za potrošnika zanimiv izdelek ostal anonimen, še huje, pa bi bilo, če bi ga izpodrinil kakšen manj kakovosten izdelek, ki bi bil blizu tržni anonimnosti. Poslovnost živi in skrbeno bdenje nad vsakim odstotkom narjem. V Blisku bi se morali zavedati, da tudi kakšen navidezno stran vržen dinar lahko prinese toliko in toliko novih narjev.

J. Votek

Znanost, podjetje, kmet

Približevanje kmetu

Omenili smo že, da so v Panoniji prišli do spoznanja, da je pomurski kmet lahko njihov velik zaveznik (referenčni objekt). Do sedaj smo pogosto slišali, ta izdelek je bil na preizkušnji tu, ta tam, samo v Pomurju jih ni bilo zaznati. Že prej sem omenil, da mi je Pali namignil v tej smeri in da imajo s sodelovanjem s pomurskimi kmeti že določene izkušnje. Do sodelovanja je prišlo na pobudo soboškega Živinorejsko-veterinarskega zavoda. Tako so se v Panoniji odločili za nekaj vzorčnih kmetij, kjer uvajajo svoje linije strojev. Ena od teh je kmetija Viktorja Andrejčiča iz Sodišinec. Ko mi je Pali omenil ta primer, sva takoj pospravila svojo sejmsko kramo in pot pod noge. Po dobrih 10 minutah vožnje je službena katra pristala na prostnem kmečkem dvorišču polnem Panonijinih strojev.

Pri kmetih je sicer prevladovala »fama« o Panonijinih strojih kot težkih in za zasebnike neprimernih. S tem se je tudi strinjal Pavel Švega. Viktor Andrejčič pa je prišel, da ga je bilo kar strah, ko je lansko leto prišel na dvorišče Panonije po prvi stroj in sicer Pegolamo frezo. Malo je manjkalo, da se ni obrnil in šel prazen domov. Vendar začetna težava je bila premagana in zaupanje v stroje je raslo. Resda je prej poznal sejalnico Becker, ki pa se je edina udomachila v Prekmurju. Saj skoraj ni kmeta, ki bi uporabljal za sajenje koruze drugo sejalnico kot to. Kot je povedal Viktor, se je po preizkusu odločil za nakup. Zatem se je odločil za

nakup, že prej omenjene sejalnice za koruzo. V letošnjem sušnem letu pa je še kako prav prišla štirredna medvrstna freza za okopavanje. Še posebej pri koruzi je to vidno. Viktor pravi, da je ravno s pomočjo freze uspel doseči takšen razvoj koruze, ki je neprimerno boljši od ostalih. V to sem se tudi sam prepričal. Hkrati z medvrstnim okopavanjem so koruzo dognjevali in gnojilo pokrili, kar je prispevalo k boljšemu izkoristku gnojila. Dušik pa je vezal nase vlago, kar je bilo še kako pomembno. Nedvomno si je Viktor napravil svojo računico pri obdelavi zemlje s frezo. Ugotavlja, da je sedaj potrebno tri do štirikrat manj prehodov čez zorano zemljo pred končno obdelavo, kar pomeni vsestranski prihranek.

Sedaj imajo pri Andrejčevih na dvorišču že žitno sejalnico in še nekaj drugih strojev. Sicer pa Viktor pravi, da mu izredno prav pride tudi nov mešalec za pripravo krmi. S tem so se v bistvu otresli odvisnosti od tovarnih močnih krmi. Z vozičkom lahko krmo pripeljejo zmešano do živali. Prispevek k racionalizaciji. Viktor Andrejčič ni slab demonstrator in preizkuševallec Panonijinih strojev. Viktor je namreč mlad kmet, ki poleg desetih svojih hektarjev obdelovalne zemlje obdeluje še 15 hektarjev zemlje v najemu. Usmerjen je v mlečno proizvodnjo in ima od 20 do 25 krav molznic, pri katerih namolze okrog 100.000 litrov mleka na leto.

ju

Varčevanje z energijo

Računalniško vodene naprave za omejevanje konic

V težnji po omejevanju konične moči električne energije smo v Ljubarju v letošnjem maju kupili napravo za omejevanje električne konice SIK-081, junija smo jo montirali, sedaj pa že obratuje. Montažo je opravil tozđ VIPO skupaj z delavci Elektromonterja, tako da ni bila motena proizvodnja.

Ideja o montaži te naprave se je v tej delovni organizaciji porodila že leta 1984 in smo se Ljubarjci tedaj že pogovarjali o taki napravi s predstavniki Inštituta Jožef Stefan, vendar smo uresništev te ideje potem preložili. Ko pa smo v delovni organizaciji zaradi novo postavljene peči BBC in ostale opreme bistveno zvišali konično obremenitev, je bila odločitev o postavitvi naprave za omejevanje konice samo še vprašanje ugodnega trenutka. Lani pa je bila podpisana pogodba z dobaviteljem opreme Inštitutom Jožef Stefan za ceno 65 milijonov dinarjev. Oprema je obsegala idejni projekt z vsemi predhodnimi meritvami, dobavo računalniško vodene naprave za omejevanje konice, priključne plošče bremen, impulzne števce električne energije itd.

Naprava, ki je montirana

v prostoru nad elektro delavnico, je prek kablskih povezav povezana z desetimi bremenami v tozđu LSNL (BBC, Junker, receptor, livna peč, obe žarilni peči, oba VP ter filtra IKV in VF 45). Povezana bo tudi z računalniško enoto CMS-050, ki jo bo Inštitut Jožef Stefan v najkrajšem času še dobavil Ljubarju. Bremena se izklaplajo avtomatsko takoj, ko se v 15-minutnem intervalu pojavi nevarnost, da bi bila vnaprej nastavljena konica prekoračena. Prav tako pa se avtomatsko vklopijo nazaj na tisto stopnjo kot pred izklopom po preteku nevarnosti oziroma maksimalnega časa za izklop, ki je nastavljen vnaprej in je tak, da ne ovira tehnološkega procesa. Pri vsakem bremenu je na krmilni omarici vgrajena signalizacija, tako da upravljalec ve za vzrok izklopa. Vse parametre: prioriteto, minimalni

in maksimalni čas izklopa, nivo konice itd. je moč v procesorski enoti spreminjati, tako da dosežemo optimum pri delovanju naprave, da je konica čim nižja ob minimalnih vplivih na proizvodni proces.

Hkrati z dobavo in montažo naprave SIK so potekali tudi pogovori z Elektro Ljubljana okoliča za dogovorjen odjem električne energije, ki ga ima procesor naprave SIK tudi v svojem programu. Prilagojen odjem pomeni, da je stoodstotno omejevanje konice v delovni organizaciji nujno le v času velikih obremenitev elektro gospodarstva, v ostalih dnevnih časovnih intervalih pa je lahko preseganje konice od 10- do 25-odstotno, ne da bi bil ta presežek dodatno zaračunan. Ker s tako varianto nismo uspeli, je Ljubar z Elektro Ljubljana okoliča sklenil dogovor in pogodbo o obračunavanju konice le v času višje tarife, medtem ko je v času nižje tarife preseganje konice dovoljeno in ni zaračunano.

Naprava za omejevanje konične moči električne energije

deluje doslej zanesljivo in brez težav. Analiza prihrankov je pokazala, da se bodo vložena sredstva za napravo ob upoštevanju inflacije in čedalje višjih cen električne energije izplačale v šestih mesecih.

Stroške energije v proizvodnem procesu si prizadevamo še naprej zniževati. Tako nameravamo bistveno zmanjšati odstotek jalove električne energije z napravo VN, ki je sedaj v fazi montaže. Pričakujemo tudi dobavo vijčnega kompresorja Jager, ki bo ob manjši električni energiji dobavljal večjo zmogljivost komprimiranega zraka in tudi boljše kvaliteto.

Kljub dokaj uspešnemu delovanju sistema za izkoriščanje odpadne toplote hladilnega sistema elektro peči pa bo potrebno še veliko napraviti na tem področju, saj imamo na razpolago še precej virov odpadne toplote, ki bi jo morali izkoristiti.

Danijel Zupančič
Marija Primc

Pridružimo se odboru za varstvo človekovih pravic

Na pobudo naših bralcev objavljamo pristopno izjavo k odboru za varstvo človekovih pravic.

Podpišite se čitljivo na pristopno izjavo in jo pošljite na naš naslov IMP Glasnik Likoarjeva 6, 61000 Ljubljana. Vse pristopne izjave, ki jih bomo prejeli do 10. oktobra, bomo posredovali odboru do 15. oktobra.

J. V.

Odboru za varstvo človekovih pravic
Pristopna izjava
ime in priimek

Obogatili počitniško ponudbo

Če pobrskamo po dnevnem redu in gradivih za seje delavskih svetov Ljubarjevih temeljnih organizacij in delovne skupnosti, ki so bile organizirane v začetku letošnjega junija, bomo med drugim našli tudi na predlog o nakupu dveh garsonjer v Dugi Uvali pri Puli. V njem je med drugim napisano, da komisija za letovanje že več let ob razpisu počitnikovanja ugotavlja, da število delavcev, ki želijo letovati v počitniških kapacitetah Ljubarja, iz leta v leto narašča.

Nekatere prikolice so že toliko raztrošene, da bo potrebno najmanj dve izločiti iz uporabe in jih nadomestiti, zato je nujen nakup novih počitniških objektov. Ob tem pa nastane vprašanje, ali je bolj smotno oz. pametno nabaviti nove prikolice ali kupiti ne premičnine. Po mnenju komisije se za letovanje bi z enkratno, sicer nekaj večjo investicijo pridobili zgrajen objekt, ki ob pravilnem in strokovnem vzdrževanju ne more propadati, medtem ko so počitniške prikolice izpostavljene neenakomernim vremenskim vplivom. Poleg tega pa niso zanemarljivi tudi stroški najetih prostorov v avtokampih 9.150.000 dinarjev letno za osem počitniških prikolice, kolikor jih trenutno imamo v Ljubarju.

Delegati delavskih svetov so predlog nakupa dveh garsonjer v Dugi Uvali pri Puli podprli in sprejeli, pri tem pa menili, da je potrebno za koriščenje le-teh izdelati natančne kriterije. V razpravi je bilo namreč izrečenih kar nekaj prikritih pripomb na koriščenje počitniškega doma v Kranjski gori, zato so se dogovorili, da je potrebno dopolniti tudi te kriterije.

Do trenutka, ko to pišemo, je v Dugi Uvali, ki leži na vzhodni strani istrskega polotoka in to približno 25 km vzhodno od Pule, že letovalo 7 članov kolektiva s svojimi družinami. Zato smo enega od teh, tovariša Goloba povprašali, kakšni so njegovi vtisi. Pa si preberimo, kaj meni.

»Garsonjera je prostorna (meri 36 kvadratnih metrov), hladna z lepo urejeno notranjostjo, seveda bo potrebno urediti še nekatere malenkosti, kot na primer dokupiti balkonsko sedežno garnituro itd. Leži na lepem kraju nad zalivom, vseh mi je bila čista voda in pestra rekreacijska ponudba oz. možnost najema kanujev, kajakov in tako imenovanih pedalov, predvsem pa mir. Da prideš do morja, je potrebno prehoditi približno 150 stopnic, tako da se kar lepo narekreiraš. Tudi zelenja je dovolj. Trgovina je dobro založena, razen po sveže meso moraš »skočiti« v bližnjo Pulo. Zraven trgovine je tudi precejšnja restavracija, kjer se je mogoče abonirati na hrano, zvečer pa, seveda kdor želi, lahko zapleše ob prijetni glasbi. Tisti, ki imajo radi nočno življenje, pa se odpravijo v približno 25 kilometrov oddaljeno Pulo, kajti tega v tem naselju ni.

V naselju je tudi predstavništvo Avtotransa z Reke, ki dvakrat dnevno organizira avtobusne prevoze v Pulo in nazaj, poleg tega pa tudi krajše izlete v okolico, npr. na Brione ipd.«

Na koncu najinega kratkega pogovora je še predlagal, da bi tudi v teh dveh garsonjerah, kot imamo v prikolicih namestili knjigo vtisov, pripomb in predlogov, kajti kot je že omenil, bi se za popestritev počitnikovanja lahko še marsikaj naredilo.

I. Munih

Upokojil se je Franc Marič

V ponedeljek, 5. septembra, je po dolgih letih dela v IMP odšel v zaslužni pokoj delavec temeljne organizacije Ljubar sive in nodularne litine Franc Marič.

Franc se je IMP-ju pridružil že v tistih letih, ko je na vhodni tabli

govori za Glasnik nekaj besed o prehojeni poti, nam je dejal, da se je v tolikih letih ogromno oziroma marsikaj zgodilo. Spominja se, da je bilo v takratni Toplovdovi livarni na Trati v Ljubljani skupaj z mojstrom 14 zaposlenih, in da je večina od njih že umrla, ostali pa so tako, kot bo tudi on kmalu, že nekaj časa upokojeni. Od prihoda pa do upokojitve je Franc v livarni opravljal različna dela od ročnega kaluparja, topilca, čistilca odlitkov pa do samostojnega skladiščnika modelov. V tistih, sedaj že davnih časih so odlitke delali ročno, namenjeni so bili prvenstveno domačim kupcem, kasneje s prihodom direktorja Valentina Mendičevca pa so se začeli usmerjati tudi v izvoz. Tako so leta 1965 prvič izvozili na Madžarsko. Pri tem so se mu misli povrnile v tista leta in bolj za sebe kot pa za objavo v Glasniku, je povedal, da so se v tistih časih dogovorjenih rokov izročitve odlitkov držali. Že takrat so se namreč zavedali pomembnosti izvoza tako, da z nadurnim delom ni bilo težav. Spomnil se je, da sta s tov. Banom (ki je še zaposlen v LSNL) in tudi drugje, imeli tudi preko 200 nadur mesečno. Takih mesecev

pa ni bilo malo. Spomnil se je tudi, da je nekoč direktor Mendičev barval odlitke, ker je primanjkovalo ljudi, odlitki pa so morali biti pravočasno, to je do roka, dostavljeni kupcu. Če je bilo potrebno, so v tistih časih vsi vse delali, tudi vagone raztovarjali. To je bilo trdo delo, počitka med delom so imeli le 20 minut, malico pa so celo nosili od doma. »Kljub temu,« je razmišljal: »se je v tistih časih veliko bolj delalo kot pa danes.«

Delalo se je na tako imenovani akord, po njem si bil tudi plačan, če pa si katerega od odlitkov »zafuša«, si ga moral plačati, oziroma izdelati po rednem »šihu« in to brez plačila. Danes pa, ko se marsikdaj tudi »zafuša«, nihče ne odgovarja, krivec pa za slabo delo dobi še plačilo.

Zgodi se tudi, da kljub nemajhnemu številu strokovnjakov v livarni sploh ne vedo, zakaj je do izmeta prišlo.

»Ja, ja! Saj ne da bi samo kritiziral, ko grem v pokoj...« pravi, »vendar sem moral povedati, ker me nekatere stvari motijo. Včasih je bilo le drugače. Vedel si, kaj je tvoja dolžnost, danes pa... eh, saj veste sami, kaj bi pravil.«

I. M.

Pogled nazaj

Upokojitev pomeni s statističnega pojmovanja zapustitev delovnega kolektiva in prenehanje opravljanja družbeno koristnega dela. Za posameznika pa je to le obdobje mirovanja in možnosti trošenja akumulirane vrednosti minulega dela.

S takšno razlago upokojitve sta se v mesecu maju poslovila od IMP-ja dva pomembna človeka, ki sta svoje delo 38 let združevala v našem sodu. Kateri kraj v Sloveniji ne pozna vodilnega monterja Pavla Zofiča, strokovnjaka za montažo prezračevalnih naprav. S skromno tehnologijo in mlado skupino se je že leta 1959 spopadal z zahtevnimi projekti na Bledu, v Portorožu, Kranju, Ljubljani, Lescah itd. Bil je povsod, kjer so potrebovali natančne, vestne in predvsem samoiniciativne strokovnjake. Zofič pa ni opravljal samo začetna dela v razvoju klimatizacije kot monter. Bil je tudi mojster in vzgojitelj prve generacije vajencev, ki se je leta 1962/63 izučila za prave monterje klimat-skih naprav. Njegovo delo so cenili nadzorni organi, vodje montaž in današnji strokovnjaki, ki so si pod njegovim vodstvom pridobivali znanje in izkušnje za samostojna opravila.

Svoj poklic monterja je Zofič cenil in bil nanj ponosen. Montažno delo je bilo zanj prijetno in nihče se ni zavedal, koliko težkih dni je prestajal veteran, ko je moral iz zdravstvenih razlogov prevzeti dela in naloge kontrolorja.

Več mesecev je minilo, da je preizkušeni vodilni monter priznal, da je bila odločitev tehnične službe glede njegove prerazporeditve popolnoma pravilna.

V istem mesecu pa se je upokojil tudi dolgoletni in izredno cenjeni vodja montaž Vinko Tratnik, ki ga v DO Klima montaža pojmujejo kot pionirja v razvoju klima dejavnosti, učitelja in monterja mnogih strokovnjakov v mladi branži klimatizacije.

Pred leti je v pogovoru z vajenci povedal, da je postal vodja montaže iz neobhodne potrebe, ki so mu jo zaupali v tedanjem Toplovodu. Določili so ga tudi za učitelja tehnologije in večkrat je Tratnik priznal, da na marsikatero vprašanje mladih učencev ni znal odgovoriti, ker je bil razvoj teh-

nologije na začetni stopnji.

Pločevino so obdelovali povsem ročno, z ročnimi škarkarji, z ročnimi vrtnalnimi stroji z ročnim strojem za upogib pločevine. Zabijanje kanalov po sistemu tik tak z lesenim kladivom pa je bilo tiste čase prava mojstrovina.

Celotna dejavnost danes uspešne DO klima montaže se je do leta 1970 odvijala na TRATI v dveh majhnih delavnicah. V temnem kotu ene delavnice pa so se vzporedno pod istim vodstvom razvijale vzporedne dejavnosti, ki so danes specializirane v DO Klimat in DO TIO Idrja. Pod vodstvom današnjih veteranov in nekaterih nekdanjih, ki so že v pokoju, je Klima montaža pred 25 leti sodelovala pri montaži največjega projekta tistega obdobja Hale Tivoli in ČGP Delo.

Zaradi skromne tehnologije in dogovorjenega roka je delovnik trajal 12 ur. Sobote so bile delovne, malica je bila v lastni režiji, delovnih čevljev monterji niso poznali, rokavice pa so bile osebna dragocenost. Zabijanje kanalov in barvanje rešetk se je odvijalo na prostem. Odnos do dela pa je bil na najvišji možni stopnji.

Mlado skupino kleparjev, ki so v Hale Tivoli opravili velikansko delo, je direktor Krumpak imenoval »perspektivna generacija« in obljubil nove prostore in možnost razvoja.

Vinko Tratnik in Pavle Zofič sta zahtevi sledila do letošnje pomladi. Sodelavci so jima zapisali:

Vinko svoj plašč velikega človeka si krojil 38 let. Bil si vzgojitelj, učitelj in luč mnogih sodelavcev, ki bodo pridobili znanje pod tvojo palico prenašali na mladi rod.

Klepar ali monter klima naprav je isto, si kot učitelj prve generacije monterjev klima naprav trdil do letošnje pomladi.

Tovariš Vinko, tvoje trditve so bile v marsičem povsem pravilne in zanje se ti spoštljivo zahvaljujemo.

Pavle, veliko objektov sprašuje, kje je mojster, ki se je zavedal, da je vir življenja pravega kleparja združen s pločevino. Enako jih zanima, kje je človek, ki se je spopadal z najbolj zahtevnimi deli.

Vinko Lapuh

Izjemna pozornost štipendistom

V redkokateri naši delovni organizaciji se toliko posvečajo štipendistom – svojim bodočim delavcem kot v Ljubarju, kjer imajo sedaj 90 štipendistov vseh profilov poklicev. Z njimi se vsak mesec (ko pridejo po štipendijo) pogovaja strokovna delavka za izobraževanje Majda Može predvsem o tekočih problemih. Če ima kdo od njih nezadostne ocene, določijo, kdo bo komu pomagal z instrukcijami. V teh vsakomesečnih pogovorih si štipendisti pridobivajo sposobnosti za lažje kasnejše komuniciranje. V delovni organizaciji pa na ta način te mlade bodoče delavce laže dobera spoznajo, kar veliko pripomore k uspešnemu izvajanju usposabljanja in pripravnosti. Ob skrbnem spremljanju posameznega štipendista ugotovijo, za kakšno opravila se ga splača usposobiti in ali bo potem ta dela tudi z veseljem opravljal vsi delovni dobo. V teh pogovorih s štipendisti so odkrili učenca, ki je končal drugi letnik srednje šole elektro usmeritve, pa se ob šoli ukvarja tudi z računalništvom. Učenec, ki je njihov štipendist in je v Ljubarju na počitniškem delu, pripravlja program celotnega štipendiranja te delovne organizacije.

M. P.

V spomin

Nepričakovano in za to toliko bolj boleče nas je presunila vest, da smo v Ljubarjevih vrstah izgubili še enega svojega člana. Zapustil nas je Silvo Pintar.

Rodil se je v skromni družini pred 53. leti v Ljubljani. Leto 1952 je v takratni industrijski šoli Litostroj končal učno dobo in se usposobil za strugarja. Svoja prva delovna spoznanja si je pridobil v Litostroju, kasneje v Soči – Ljubljana, pred 28. leti pa je prišel v Obrtno podjetje Liga na Galjevi, ki se je pozneje reorganizirala in priključila k delovni organizaciji IMP Ljubar iz Ivančne gorice.

Poznali smo ga kot poštenega in prizadevnega ter v pogovorih odkritega sodelavca, ki se ni branil zastavljenih nalog. Zato so mu sodelavci zaupali in ga večkrat izvolili v samoupravne organe. Svoje bogate delovne izkušnje strugarja in rezkalca je z veseljem prenašal tudi na mladi rod.

Vemo, da človek po smrti še živi v spominu ljudi, ki so ga poznali in ki jim je bil drag. Silvo bo tako vedno ostal med nami.

Zahvale

Ob smrti moje žene Angelce se zahvaljujem delovni organizaciji Elektromonter za darovano cvetje in sodelavcem za izraženo sožalje.

Andrej Medved

Ob smrti mojega očeta Franca Šuštersiča se iskreno zahvaljujem sodelavcem in OSS DO Promont za darovano cvetje, izrečeno sožalje in spremljanje na njegovi zadnji poti.

Fani Jamnik

Ob smrti moje mame se iskreno zahvaljujem delovnim organizacijam Elektromonter, Iso in Tenu za darovano cvetje in izraze sožalja. Hvala tudi vsem, ki ste jo pospremili na njeni zadnji poti.

Stane Svetek

Pot prijateljstva – Italija

Možnost spoznati gore in naravne lepote sosednjih držav Italije in Avstrije imajo planinci na planinski poti Pot prijateljstva. To je planinska pot, ki povezuje tri mejne države, oziroma njihove značilne vrhove. V vsaki državi imamo planinci možnost obiskati 5 oziroma 10 vrhov, za kar se dobi ustrežna značka in spominsko priznanje.

Tudi planinci PD IMP Ljubljana imamo po zaslugi našega člana in dobrega poznavalca teh vrhov – Očca v svojem programu izletov – izlet po vrhovih v Italiji. Zaradi oddaljenosti teh vrhov in lažje dostopnosti do izhodiščnih točk smo se odločili za prevoz s osebnimi avtomobili. Tako se nas je 22. julija na Trati zbralo 12 najbolj zagriženih. Ura je bila precej zgodna, zato smo bili vsi precej molčeči. Beseda ali dve o vremenu, smeri vožnje, dokumentih, čakanje zamudnikov, ki jih ni bilo in že smo se peljali proti Ratečam in naprej po Italiji. Naš prvi cilj je bil 2780 metrov visoki Monte Coglians. Po nekajurni vožnji smo si že vsi želeli, da uberejo pot pod noge. Pot nas je vodila preko planine, ki je bila vsa cvetoča, videli pa smo tudi nekaj goveje živine, ki se je leno pasla v pripekajočem soncu. V tujini imajo običajno pred planinskimi kočami obešeno državno zastavo. Tudi mi smo že zelo zgodaj zagledali drog z zastavo, koče pa ni in ni hotelo biti. Strmina je bila vse hujska, telo je bilo prepoteno in prav zavidali smo dvema Italijanoma, ki sta se brez napora pripeljala s teren-

skim vozilom do koč. Koča, imenovana Marinelli, stoji na zelo razglednem kraju, pa tudi oskrbnik je pravi Italijan, ki ljubi »vino bianco«, pa tudi »vino rosa« mu ne smrdi. Čim večja je količina, tem več jezikov obvlada in na koncu nismo imeli nobenih težav s sporazumevanjem. Vzpon na vrh je možen po dveh poteh – po težji poti preko stebrov in po običajni poti preko melišča. Obe poti sta nekoliko neprijetni: prva zaradi melišča, druga pa zaradi brezpotja, kajti treba je bilo kar nekoliko poplezati, da smo prišli do glavnega vrha. Na vrhu pa se vse slabe stvari tako in tako pozabijo. Po osvojenem vrhu in dolgotrajnem nastavljanju soncu smo se vrnili do koč. Proti večeru nas je presenetilo celo nekaj kapelj dežja in v upanju na boljši jutri smo se odpravili spat. Zjutraj smo se spustili v dolino do avtomobilov in nadaljevali pot do izhodišča za naslednji vrh – Monte Zermula, to je 2145 metrov visoki travnati vrh, podoben naši Begunjski. Zaradi nepoznavanja jezika smo sicer zavili dvakrat levo in trikrat desno, končno pa smo le našli pravo pot. Izhodišče za vzpon je v prijetnem smrekovem gozdičku, zato so se nekateri odločili za užitke v hladni senci. Sicer pa jim sploh ne zavidam. Pot proti vrhu je speljala po stari vojaški poti, vendar ves čas po južnem pobočju, tako da je izredna vročina popila precej naših moči. Na vrhu je obvezna fotografija ob križu, pogled na včerajšnji vrh in že smo hiteli v dolino, da bi bili čimprej

v hladni senci in pri hladnem potoku. Potem pa spet v avtomobile in gremo proti tretjemu vrhu. Pot do koč Tinaivella je sicer kratka, toda v pozni popoldanski vročini in sopari se je nekajkrat podaljšala. Koča stoji pod mogočnim ostenjem vrha Creta Grauzaria, ki se pne v višino 2066 metrov visoko. V zahajajočem soncu je bilo ostenje vse škrlatno in skrivnostno. Še posebej nenavaden je bil del pod zgornjim robom stene, ki se imenuje Sfinga. Creta Grauzaria je sicer najnižji vrh izmed teh treh, vendar je bilo slišati, da je najtežji. To se je pokazalo naslednjega jutra, ko vzpona po melišču ni in ni bilo konca. Na koncu melišča, na sedlu pa je pot zmanjkala, kljub temu, da vrha sploh še nismo videli. Uporabili smo nekaj alpinističnih prijemov in se zapodili v steno, ki je imela le na samem vstopu nekaj težav, potem pa se je pokazala stezica, ki se je vila proti vrhu. Vrh je izreden, divja gmota preperlega skalovja nad temnimi prepadi, ki so se spuščali v mračno globino. Zopet nekaj fotografij, požirek tekočine, jabolko za boljši občutek v želodcu in že smo sestopali proti koči. Spust po melišču je pravi užitek, le noge morajo biti dobre. Kmalu smo bili pri koči in potem nazaj do avtomobilov. Sledil je povratak domov, seveda z obveznim postankom v Resiutti, vse skupaj pa se je končalo pri Ocu doma. Tu smo si nazdravili in si zaželeli na skorajšnje svidenje na izletu po Poti prijateljstva v Avstrijo. Janez Seliškar

Vogel – Črna prst

Letošnji izlet po Slovenski planinski poti smo IMP-jevi planinci opravili 9. in 10. julija na odseku od Vogla do Črne prsti. Ta izlet je zaradi svoje dolžine kar zahtevna tura, vendar je to čudovito prečenje južno bohinjskega grebena. Pogledi neprestano uhajajo tako na gorenjsko, kot tudi na primorsko stran. Zaradi dolžine poti smo se na pot odpravili že v petek popoldne; zbralo se nas je sedem navdušenih, željnih novih doživetij.

Pot nas je ta dan vodila še do koč pod Bogatinom, ki pa je bila ob našem poznem prihodu že vsa v temi. Povzdignili smo naše glasove in že so se vrata prijazno odprla, tako, da smo lahko odložili svoje nahrbtnike, ki so postali že kar nekoliko težki. Sledila je inventura vsebine nahrbtnika in ker je lažje nositi v želodcu kot na hrbtu, smo nekaj dobrot takoj uničili, potem pa takoj poiskali svoje postelje. Sredi noči pa nas je prebudilo prijetno škrebkanje dežja po strehi, to je sicer enkratni užitek, vendar ne takrat, ko te zjutraj čaka dolga planinska tura. Proti jutru se je tudi to uredilo, le gosta megla in mokrota pod nogami sta pričali o nočni plohi. Naš prvi cilj je bila koča na Razor planini in sicer preko planine Govnjača in sedla Škrbina. Pot do planine Govnjača je malo hojena, zato smo na enem odcepu nepravilno zavili in se znašli v brezpotju Komne; rušje, konte, pa spet rušje, vse skupaj pa začinjeno še z meglo in vlago, ki sta silili do vsakega delčka telesa. Jutranja razgibanja je bilo dovolj in končno smo prišli na planino Govnjača. Tu smo si odpočili, se nekoliko podprli, megle pa so se tudi razkadle. Nekoliko smo se še posušili in nadaljevali pot proti sedlu Škrbina. Z vzpenjanjem se nam je širilo tudi obzorje in vedno več vrhov se je kopalo v jutranjem soncu in izzvajajoče vabilo v svoje naročje. Bohinjsko jezero se je še sramežljivo skrivalo v jutranji megli, vendar so se megle tudi v dolini razkadle še preden smo dosegli Škrbino, tako da smo lahko s ptičje perspektive občudovali ta gorenjski biser. Strmine je zmanjkalo in prišli smo na sedlo Škrbina do najvišje točke prvega dne; pred nami pa se je odprl še pogled proti Primorski. Še spust po melišču in že smo bili na zeleni preprogi, prepleteni z nepre-

gledno množico planinskega cvetja. Razor planine. Ta planina je še živa in ravno tega dne so kmetje prignali živino na vsakoletno pašo. Zaradi tega je bilo okrog hlevov in sirarne, ki stojita v bližini koč, precej živahno. Opraviti je bilo potrebno kup opravil za nemoten potek dela in življenja na planini do jeseni, ko se živina zopet umakne v dolino. Toplo sonce, čudovito okolje planine, glas kravjih zvoncev, prepotena telesa, posledice jutranjega tavanja po rušju, predvsem pa dobra postrežba oskrbnika in od nekod se je prikradla ideja, da prenočimo na tej planini. Popoldne nas je prestopilo še nekaj kapelj dežja in vsi smo pametno ugotavljali, kako prav je, da nismo nadaljevali poti. Proti večeru pa smo doživeli majhno presečenje, kajti pred kočo se je pojavil starosta naših planincev – Oča, ki jo je primahal z Vogla in je bil naslednjega dne namenjen v Tolmin.

Zjutraj smo nadaljevali pot z vzponom na Vogel in potem naprej pod Šijo, preko Rodice do Črne prsti. Pot na Vogel v jutranjem hladu je bila prav prijetna, uživali pa smo ob opazovanju tropa gamsov, ki se je pred nami umaknil v pobočja Tolmiskega Kuka. Na vrhu Vogla so obvezni žigi in fotografiranje, cilja pa še nismo videli, zato smo kar nadaljevali, kajti pred nami je bila še dolga pot. Vendar je okolje tukaj kot prijetno in lepo, predvsem zaradi enkratnih razgledov in množice cvetja, da smo kar pozabili na utrujenost in že smo bili na Rodici. Tu smo se zopet nekoliko odpočili in strmeli v vasice pod seboj, ki leže kot majhni otočki sredi zelenih travnikov in gozdov. Nadaljevali smo po grebenu proti Črni prsti in na nekaterih mestih je bilo potrebno kar nekoliko popaziti, kajti pobočja so zelo strma. V daljavi smo zagledali kočo in nehoti smo pospešili korak, da bi bili čimprej pri planinskem domu, ki se imenuje po primorskem planincu Zorku Jelinčiču. Okolica doma je tudi izredno bogata s planinskim cvetjem, vidijo pa se tudi kamine, po katerih je kraj dobil svoje ime. Sestopili smo preko Planine za Liscem v Bohinjsko Bistrico in s tem zaključili ta izlet po Slovenski planinski poti.

JANEZ SELIŠKAR

Aforizmi

KRITIKA

Svojčas so nam politiki govorili same lepe reči. Zdaj nam pa tudi ti vsevprek samo nekaj kritizirajo.

»SVETLI ZGLEDI«

»Svetli zgledi« se po navadi najraje vozijo v črnih mercedesih...

NNNSP

Dolgo časa so nas vadili na temo, da nas ne sme presenetiti.

Zdaj že vemo, zakaj je bilo to potrebno...

LENUHI

Lenuhi največ svoje energije porabijo za to, da se izognijo delu.

BREZPOSELNI

Mar predstavljajo brezposelni v delavskem razredu posebno sekcijo?

AFORIZMI

Najboljši aforizmi so tisti, ki stvari opisujejo s hrbtne strani, pri tem pa njihovo prednjo stran vtaknejo med vrstice.

JE MOLK ZLATO?

Tudi v najbolj burnih razpravah nekateri modro molčijo.

Molčijo tudi nekateri drugi, vendar zato, ker še »bu« ne znajo pripomniti.

Pohod na Triglav

Tudi letos je PD IMP v avgustu organiziralo pohod na Triglav. Ker je bilo letos nekaj manj prijavljenih (okoli 60), smo se odločili, da se odpravimo samo z enim avtobusom. Tako smo se zbrali 5. 8. ob 7. uri na Likozarjevi ulici in se kmalu nato odpeljali proti Gorenjski. Odločili smo se za vzpon z Rudnega polja, zato smo zavili proti Bledu, se odpeljali skozenj in se ustavili v Gorjah. Tam smo si dopolnili zaloge v samopostrežni trgovini in se okrepčali z jutranjo kavo. Nato smo se odpeljali na Pokljuko ter dalje na Rudno polje. Tam se je naša vožnja končala. Tako smo začeli pešati. Pot je sprva potekala po prijetnem gozdu, kasneje pa prešla na obronke Viševnika, od koder se ponuja lep razgled na planino Konjščico. Kmalu se pot vzdigne na Jezerca, slikovit zaprep med Draškima vrhovoma, Viševnikom in Slemenom. Po kratkem počitku smo se vzpeli na Srenjsko sedlo. Od tam se nam je ponudil lep razgled na Bohinj. Od sedla nas je čakalo še nekaj hoje okoli Tošca in prišli smo do prve postojanke, do Vodnikovega doma. Tam smo se okrepčali in se nato odpravili proti Kredarici. Do Konjskega sedla je šlo hitro, več težav pa nam je povzročala Kalvarija, kjer je bilo treba zagristi v breg. Vendar smo tudi to težavo premagali vsi in prišli do Triglavskega doma. Tam sta nas čakala čaj in okusna zelenjavna juha. Ko smo si uredili ležišča, se je pozno popoldne začela tudi brezskrbna zabava. S seboj smo imeli našega harmonikarja Ivana, ki je pridno raztegoval meh in tako višal temperaturo na celi Kredarici. Tako je

plesalo staro in mlado in kar prehitro je bila ura deset, ko se je večina umaknila k počitku. Naslednji dan smo vstali ob šestih, nekaj pojedli in se odpravili proti vrhu. Hodili smo zelo počasi, saj je bilo ljudi dosti in pojavili so se pravi »prometni« zamaški. Vendar smo se končno vsi presrečno znašli na vrhu. Tam smo se vsi nasmejani slikali, krstiti pa je bilo treba tudi vse »dolinske uši«. Z vrha se nam je nudil prekrasen pogled na slovenske hribe, videlo pa se je tudi daleč v Avstrijo in Italijo. Sestopili smo na Dolč. Sestopili smo zelo previdno, saj je pot izpostavljena nevarnostim. Tudi letos so se našli »zaviraki«, s katerimi pa ima Marjan že dolgoletne izkušnje in mu tudi tokrat niso pomenili prevelikega problema. Na Dolču smo se krepčali in gledali kozoroge, ki so se nam povsem približali. Nato nas je čakal še zadnji resni vzpon – Hribarice. Vendar tudi to zloglasno melišče ni povzročalo težav. Sledil je spust v dolino Sedmerih jezer, kjer smo se ustavili dalj časa in se nastavili sončnim žarkom, ki so nas oblivali že drugi dan. Najpogumnejši so celo zaplavali v Ledvički. Nato smo sestopili do koč pri Triglavskih jezerih, kjer je bil naš dnevni cilj. Ko smo se okrepčali, so se začele mrzlične priprave na krst. Kljub improvizaciji pa je krst gladko potekal, bilo pa je tudi veliko smeha. Krst so gledali tudi tuji planinci, ki so se prav tako zelo zabavali. Po končanem krstu pa je sledila zabava, ki je trajala pozno v noč. Kljub zabavi pa je bilo treba naslednje jutro vstati ob šestih in se po zajtrku odpraviti v dolino. Najprej smo se

povzpeli na Štapce in se nato spustili do planine Ovčarije. Od tam je spust potekal mimo planine Dedno polje do planine Jezero, kjer smo se tudi ustavili za kratek čas. Nekaterim je teknilo kislo mleko, ki je bilo prav poceni. Od planine Jezero pa smo se spustili do zadnje postojanke, do Kosijevega doma na Vogarju. Tam smo si privoščili daljši počitek, odšli na razgledno točko in si ogledali Bohinjsko jezero. Sledil je še zadnji spust do Stare Fužine, kjer nas je čakal avtobus. Okoli pol štirih smo se odpravili iz Bohinja, ustavili pa smo se še v Naklem pri Marinški, kot v starih dobrih časih. V Ljubljani pa smo si zaključili: »Nasvidenje naslednje leto!«

PRIMOŽ FAJDIGA

Želite, da bo Glasnik boljši?

Izboljšajte ga s svojimi prispevki!

Telefon uredništva: 061-314-562

PRAVILNA REŠITEV nagradne križanke v avgustovski številki Glasnika IMP: sitnost, varilka, pisatelj, julij, oo, osa, Nunn, most, lira, Ali, nacizem, repriza, Ada, kajak, mrak, snubec, ujma, Idriza, Neer, seč, Albi, CT, Tris, Irci, Čad, Kirov, Ramajana, Iračani

Za pravilne rešitve križanke v avgustovski številki so bili izzrebani:

1. Jožica PERŠE, PB. Nade Ovčakove 1, Lj. (7000 din)
2. Lojze Kresal, Sozd IMP, Titova 37 (5000 din)
3. Mirko BONČINA, Kočevarjeva 8, Maribor (3000 din)

NAGRADNI NATEČAJ: Pravilne rešitve pošljite na naslov: IMP Glasnik, Ljubljana, Likozarjeva 6 (Nagradna križanka). Rešitve pošljite do 8. oktobra. Med izzrebanci bomo razdelili tri nagrade v višini 250.000 dinarjev.

NAGRADNA KRIŽANKA

425. 5 625		DEČEK	TVOREC	SLABKOVODNA RIBA	DEL ŽELEZNIŠKE PROGE	KBOR PREVEČ ZARAČUNA	PRISTAJ RASIZMA
STAROGRŠKO PRISTANIŠČE							
NARODNA PESN. ZBIRKA							
ZANIMANJE NEMŠKA PESNIKA, ZAKONCA							
						RIJEKA	
						VRSTA TROBILA	
SESTAVIL MARKO BOKALIČ		PRITLIČJE GRM Z OKUSNIMI PLOBOVI				NAJPOGOSTEJŠI SLOVAN	
PLOD TEGA GRMA						IZRASTEK NA PRSTU GRELNO TELO	
PREBIVALEC AMERIŠKE SEVERA					NAŠ OTOK ZGORNJI TOK KONGA		DEL SEV. LEDEN. MORJA
KAMERMAN							BIHAČ MAJHEN NOS
STAROPERZISKI KRALJ					EFEKT TAVČAR NAŠ LETAL. PREVOZNIK		
DEJANJE, DELOVANJE						MAJHNA ŠPORTNA JABRNIKA ČRN KONJ	
RAZLOG		JANEZ VAKARD MAJHEN SESALEC					
SFERA						ERNA MUSER PESNICA NOVI	AM. FILM IGRALICA (PATRICIA)
TRI-ATOMSKI KISLIK					IZBOČENI DEL STAVEBEL TENIŠKE IGRE		
OZEK MOSTIČEK				ZIMSKO VOZILO VLADIMIR NABOR			RENIJ IVANA KOBILCA
KRAJ NAD NOVO GORICO					STAR IZRAEL. PREROK		
SREBRO-ZEMSKA RASTLINA					CIKLUS		

Obvestila PD IMP

Zasavska gora vabi!

Kot je bilo že objavljeno v GLASNIKU IMP Ljubljana (avgust 88 št. 7) je drugi družinski pohod 24. septembra 1988. Odhod vlaka iz Ljubljane bo ob 6. uri 30 minut. Peljali se bomo do železniške postaje Sava, zato kupite povratne vozovnice. Od tu bomo imeli nekaj vzpona skozi gozd. Nato nas bo pot vodila skozi vas Tirna in Rovišče na Zasavsko goro.

Tudi za najmlajše bo poskrbljeno, da se bodo med potjo lahko odžejali in posladkali, da bo čas hitreje minil. Tudi na Zasavski gori bo mogoče dobiti vse dobrote, hrano in pijačo.

Vračali se bomo po poti skozi vas Leše na železniško postajo Sava. Povratak v Ljubljano je predviden ob 18. uri.

Zdravko Nastran

Glavno planinsko sezono bomo tudi letos zaključili z izletom v NEZNANO. Zbrali se bomo 15. oktobra ob 6. uri pod uro pred železniško postajo in se odpeljali v neznano. Prijavite se pri poverjenikih do 3. oktobra in plačajte 12.000 dinarjev akontacije za odrasle in 6.000 dinarjev za otroke do 10. leta starosti (v ceno so všteti stroški prevoza in kosila). Tisti, ki se ne bodo prijavili do zgoraj navedenega datuma, ampak kasneje, bodo morali plačati višjo akontacijo, in sicer za odrasle 15.000 dinarjev, za otroke pa 8.000 dinarjev. V Ljubljano se bomo vrnili okoli 18. ure.

Komisija za izlet v Neznano